

Oslo kommune

Rapportering offentlige anskaffelser 2025

for offentlig sektor (ikke omfattet av åpenhetsloven)

Etisk handel Norge har vurdert at rapporten til Oslo kommune oppfyller våre krav til basisnivå. Les mer om basisnivå [her](#).

Til lesere av rapporten

Offentlig sektor er landets største kunde og forbruker. Med dette følger stor innkjøpsmakt og et stort ansvar. Gjennom forvaltning av felleskapets ressurser skal offentlige virksomheter gå foran og ha et sirkulært og bærekraftig forbruk, og etterspørre varer og tjenester som er tilvirket etter høye etiske og sosiale standarder for arbeids- og miljøforhold i både egen virksomhet og i leverandørkjeden.

Den nye åpenhetsloven (Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold) gir offentlig sektor et enklere arbeid med å ettergå at leverandører etterlever de forpliktelser som følger av anskaffelseslovens §5 om å respektere menneskerettighetene. Et annet viktig verktøy for oppdragsgivere i leverandøroppfølgingen er det oppdaterte nasjonale kontraktsvilkåret for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter, som er utarbeidet av Etisk handel Norge og Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ). Kontraktsvilkåret stiller krav til leverandørers aktsomhetsvurderinger i tråd med åpenhetsloven og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper.

Medlemmer i Etisk handel Norge bruker sin innflytelse til å øke oppslutningen om etisk handel og bærekraftig forretningspraksis. Medlemmene er forpliktet til å jobbe aktivt for å ivareta mennesker, samfunn, miljø og dyrevelferd gjennom aktsomhetsvurderinger. For medlemmer i offentlig sektor betyr det at innkjøpsmakten skal brukes på en måte som fremmer ansvarlig og bærekraftig handel og konkurranse på like vilkår mellom leverandører, der grunnleggende menneskerettigheter er en viktig komponent på lik linje med pris, miljø, klima, kvalitet og leveringssikkerhet. En viktig målsetting er derfor at etisk handel skal bidra til at bare seriøse leverandører tildeles offentlige kontrakter. En annen, og like viktig målsetting, er at offentlig sektor anskaffer varer og tjenester på en måte som bidrar til at de som lager produktene og tjenestene får grunnleggende menneskerettigheter oppfylt og at produksjonen ikke skader miljø, klima eller bidrar til korrupsjon.

Medlemmer i Etisk handel Norge er forpliktet til årlig å rapportere om fremdriften i arbeidet med etisk handel og aktsomhetsvurderinger på et definert basisnivå. Vedlagte rapport gjelder våre medlemmer i offentlig sektor som ikke er omfattet av åpenhetsloven og rapporten er offentlig tilgjengelig og kan lastes ned fra våre nettsider www.etiskhandel.no. Medlemmenes innmeldingstidspunkt vil påvirke hvor langt de har kommet i arbeidet med aktsomhetsvurderinger.

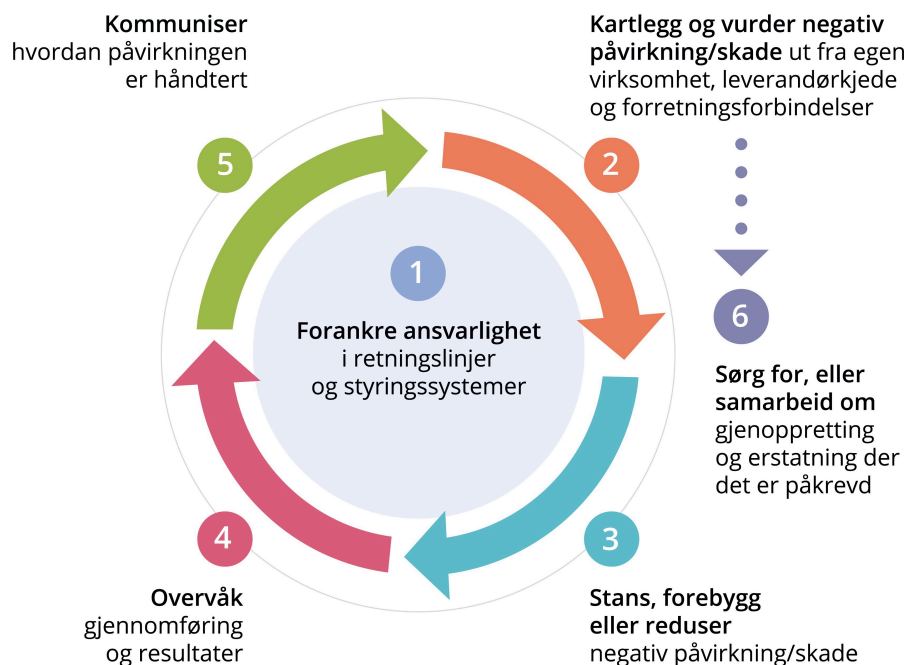

Heidi Furustøl

Daglig leder

Etisk handel Norge

Rapportering på aktsomhetsvurderinger med hensyn til mennesker, dyr, samfunn og miljø

Årsrapporten er bygget rundt FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs modell for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv. Modellen har seks trinn som beskriver hvordan virksomheter kan jobbe for mer ansvarlig og bærekraftig forretningspraksis. Å være god på aktsomhetsvurderinger utelukker ikke at en virksomhet har negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, men at virksomheten er åpen og ærlig om utfordringer og håndterer dette på best mulig måte i samråd med sine interessenter. Metoden for aktsomhetsvurderinger er godt egnet til å bistå virksomheter til å opptre ansvarlig gjennom å kartlegge og håndtere risiko for negative påvirkninger og skade forårsaket av egen virksomhet, i leverandørkjeden og hos forretningsforbindelser, med hensyn til grunnleggende menneskerettigheter, miljø og korrupsjon. Det vil, basert på hvor i leverandørkjeden en virksomhet befinner seg, naturlig være ulik grad av delaktighet innenfor de ulike trinnene, men enhver virksomhet har plikt til å utøve ansvarlighet innenfor de ulike trinnene. Ansvarlighet i denne forbindelse for offentlig sektor baseres i stor grad på virksomhetens egen forankring, systemer og rutiner, egne vurderinger i forhold til risiko (basert på anerkjente kilder og egen kompetanse/erfaring), oppfølging av leverandør/kontrakt, kommunikasjon med berørte parter og samarbeid/bidra/påse sammen med leverandør om forbedringer/avvikshåndtering. Alle medlemmer i Etisk handel Norge er forpliktet på prinsipperklæringen om bærekraftig forretningspraksis med bruk av aktsomhetsvurderinger. Offentlige oppdragsgivere/virksomheter forplikter seg til å arbeide aktivt for samme mål innenfor det handlingsrommet loven til enhver tillater. I henhold til første pilar i FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) har det offentlige et juridisk ansvar for å beskytte menneskerettighetene gjennom å utføre aktsomhetsvurderinger både i egne organer, i eierskap og i offentlige anskaffelser.

Denne årsrapporten er delt inn i kapitler basert på OECDs aktsomhetsvurderingsmodell, samt hensyntar de fire fasene av anskaffelsesprosessen for offentlig sektor. Anskaffelsesprosessen består av; 1. forankring, 2. planlegging, 3. gjennomføring og 4. oppfølging. De fire fasene er beskrevet i parentes i innholdsfortegnelsen under de seks trinnene i OECDs aktsomhetsmodell.

Forord fra virksomhetsleder

Offentlige innkjøp spiller en avgjørende rolle i vår felles innsats for å oppnå FNs bærekraftsmål. I 2025 kjøpte Oslo kommune varer og tjenester for omtrent 38 milliarder kroner. Som en av Norges største offentlige innkjøpere har Oslo kommune makt og mulighet til å påvirke gjennom sine anskaffelser og sitt forbruk. Denne innkjøpsmakten tar vi på alvor ved å fremme ansvarlig næringsliv og bærekraft i møte med leverandørmarkedet.

Norsk økonomi og offentlige anskaffelser er tett knyttet til en global økonomi der geopolitisk uro, krig og rask teknologisk utvikling i økende grad påvirker nasjonal sikkerhet og beredskap. I dette landskapet jobber Oslo kommune aktivt med å sikre robuste, transparente og etisk forsvarlige leverandørkjeder. Osломodellen er vår viktigste plattform i dette arbeidet. Den forplikter oss til å ivareta menneskerettigheter og folkeretten, og til aktivt å motvirke korrupsjon, arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Modellen stadfester også at kommunen ikke skal handle med leverandører som direkte eller indirekte bidrar til ulovlig okkupasjon. Dette området har fått økt aktualitet gjennom regjeringens skjerpede fraråding om handel som kan opprettholde folkerettsstridige bosettinger. Risikoen for alvorlige menneskerettighetsbrudd er særlig høy i områder preget av krig og konflikt. Vi har derfor gjennomført grundige vurderinger av våre leverandører og hatt tett dialog med disse for å undersøke om de har underleverandører som kan kobles til ulovlig okkupasjon.

Som en del av det bredere arbeidet med sikre ansvarlige leverandørkjeder følger Oslo kommune også opp andre områder der internasjonale konflikter påvirker anskaffelser. Kommunen etterlever EUs og Norges sanksjoner mot Russland og har oppdatert sin anskaffelsesveiledning med retningslinjer for håndtering av tilbud og kontrakter som kan være knyttet til russiske foretak eller aktører som støtter russiske militære handlinger. Vi bistår leverandører med vurderinger og oppfølging ved tilfeller der det er risiko for en slik tilknytning.

Gjennom den reviderte Osломodellen styrket vi fokuset på ansvarlig næringsliv. Kommunen stiller krav om at leverandører gjennomfører aktsomhetsvurderinger i alle anskaffelser med høy risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter, anstendige arbeidsforhold, internasjonal humanitærrett, miljødeleggelse og korrupsjon. To år med revidert Osломodell viser god fremgang. Krav om ansvarlig næringsliv ble stilt i nær 60 prosent av kommunens vare- og tjenesteanskaffelser i 2025. Det innebærer at våre leverandører har gjennomført aktsomhetsvurderinger i 178 anskaffelser, en økning fra 168 i 2024.

For å fremme en bærekraftig utvikling bruker vi anskaffelser som et kraftig virkemiddel i arbeidet med å redusere klimagassutslipp og akselerere det grønne skiftet. Vår anskaffelsesstrategi forplikter oss til å gå foran i arbeidet med utslippsfrie løsninger, gjenbruk og deling, samt å legge til rette for mest mulig ombruk og materialgjenvinning. Ved å integrere sirkulærøkonomiske prinsipper i innkjøpspraksisen reduserer vi kommunens egen miljøpåvirkning, samtidig som vi bruker innkjøpsmakten til å drive fram mer klimavennlige og mindre ressurskrevende løsninger i leverandørmarkedet. Dette er tiltak som bidrar til å beskytte miljø, menneskers helse og samfunnets stabilitet på lang sikt.

Vi vil stadig utvikle og følge opp Osломodellen, slik at Oslo kommunes anskaffelser fortsetter å bli et effektivt verktøy i arbeidet med å skape bedre forhold i våre globale leverandørkjeder, og styrke et seriøst og anstendig arbeidsliv. Slik arbeider vi for at Oslo kommunes anskaffelser bidrar til et mer ansvarlig næringsliv og tryggere leverandørkjeder, også i en tid preget av global usikkerhet.

" Som en av Norges største offentlige innkjøpere har Oslo kommune makt og mulighet til å påvirke gjennom sine anskaffelser og sitt forbruk. Denne innkjøpsmakten tar vi på alvor ved å fremme ansvarlig næringsliv og bærekraft i møte med leverandørmarkedet. "

Gunnar Wedde

Avdelingsdirektør, Anskaffelser og bærekraft, Økonomi og forvaltningsetaten, Oslo kommune

Nøkkelinformasjon om virksomheten

Navn på virksomheten

Oslo kommune

Adresse hovedkontor

Rådhusplassen 1, 0037 Oslo

Antall ansatte

56 834

Navn, tittel og tlf.nr. for kontaktperson for rapporten

Kristin Helene J. Hafseld, seniorrådgiver etisk handel

E-post adresse for kontaktperson for rapporten

kristin.hafseld@okf.oslo.kommune.no

Beskrivelse av virksomhetens struktur

Oslo kommune styres etter en parlamentarisk styringsmodell. Byrådet står ansvarlig overfor bystyret, på samme måte som regjeringen står ansvarlig overfor Stortinget. Oslo kommune har både kommunale og fylkeskommunale funksjoner. Bystyret er kommunens øverste politiske myndighet. Det består av 59 folkevalgte representanter, som velges hvert fjerde år. Bystyret ledes av ordføreren. Bystyret bestemmer hovedlinjene i utviklingen av byen og kommunens tjenester, blant annet fordelingen av pengene kommunen har til rådighet.

Oslo kommune har en desentralisert anskaffelsesmodell som innebærer at hver av de ca 50 virksomhetene har selvstendig ansvar for å inngå og forvalte egne avtaler. Unntaket er sentrale rammeavtaler (samkjøpsavtaler) som dekker hele eller deler av kommunen. Økonomi- og forvaltningsetaten (OKF) har ansvar for kommunens samkjøpsportefølje. OKF har en tredelt rolle som sentralt innkjøpssenter, kompetansesenter for anskaffelser, og strategisk pådriver overfor kommunens virksomheter. OKF ligger under Byrådsavdeling for finans.

Oslo kommune kjøpte inn varer og tjenester for ca. 38 milliarder i 2025. Totalt ble 306 anskaffelser kunngjort. Fordi anskaffelser er desentralisert i Oslo kommune, er tallene under, samt beskrivelse og informasjonen i denne rapporten, basert på samkjøpsavtalene som OKF forvalter.

Informasjon om anskaffelser/avtaler

Samlet verdi innkjøp av varer og tjenester i rapporteringsåret (NOK)

3 639 500

Totalt antall aktive anskaffelser/avtaler i rapporteringsåret

99

Oppgi antall avtaler hvor det har vært gjennomført kontraktsoppfølging under rapporteringsåret

99

Mål og fremdrift

MÅL OG FREMDRIFT I RAPPORTERINGSÅRET

1

Mål:

- Oslo kommunes anskaffelsesvirksomhet er kosteffektiv og tillitvekkende
- Oslo kommunes anskaffelsesvirksomhet reduserer klimagassutslipp
- Oslo kommunes anskaffelsesvirksomhet bidrar til et anstendig arbeidsliv
- Oslo kommune er en bærekraftig og ansvarlig forbruker
- Oslo kommune skal i løpet av 2025 gjennomføre en overordnet, samlet risiko-vurdering som bl.a. inkludere risikovurderinger av kommunens leverandørbase og leverandørkategorier.

Status:

Oslo kommune har styrket arbeidet med ansvarlige og bærekraftige anskaffelser i tråd med kommunens mål for 2025. Risikoen for brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter vurderes som høy i flere varekategorier, og følgelig er det stilt krav om aktsomhetsvurderinger i nær 60 prosent av alle vareanskaffelsene i 2025. Dette utgjør 178 anskaffelser, en økning fra 168 året før. Utviklingen viser en styrket og mer systematisk innsats for å forebygge risiko og sikre ansvarlig næringsliv i leverandørkjedene. I 2025 etablerte kommunen også et fagnettverk for aktsomhetsvurderinger. Nettverket bidrar til en mer enhetlig praksis på tvers av virksomheter og kommunale selskaper. På denne måtes styrkes også tilliten til kommunens anskaffelsesvirksomhet.

Revidert Oslomodell har bidratt til bedre oppfølging av leverandører, også når det gjelder risiko for tilknytning til ulovlig okkupasjon. Kommunen har, både i 2024 og i 2025, fulgt opp leverandører på varekontrakter for å sikre at underleverandører ikke bidrar til ulovlig okkupasjon. Leverandørene har opplevd kommunens oppfølging som positiv og kompetansebyggende. Videre er det gjennomført et betydelig antall kontroller knyttet til lønns- og arbeidsvilkår for å forebygge arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Dette kontrollarbeidet er avgjørende for å sikre seriositet i markedet og styrke tilliten til kommunens anskaffelser.

Innen sirkulærøkonomi har kommunen prioritert tiltak som gjør det enklere for virksomhetene å velge ombruk. Lanseringen av kommunens ombruksplattform er et viktig skritt i retning av mer sirkulære innkjøp. Plattformen bidrar til bedre ressursutnyttelse, redusert behov for nyanskaffelser og et mer bærekraftig forbruksmønster internt i kommunen

I tillegg har Oslo kommune videreført sine ambisiøse krav for å redusere klimagassutslipp gjennom anskaffelser. Kommunen stiller krav til utslippsfrie løsninger i bygg, anlegg og transport. Byrådet har vedtatt standard klima- og miljøkrav for kommunens anskaffelser av bygg og anlegg. Kravene har gitt betydelige resultater: I 2019 fantes det knapt elektriske anleggsmaskiner på markedet. Økt etterspørsel og marked har gitt utvikling av ny teknologi. I 2024 var 85 prosent av energibruken til anleggsmaskiner utslippsfri i Oslo kommunes bygge- og anleggsvirksomhet. Vi stiller nå krav til 100% utslippsfrie anleggsplasser.

Kommunen har ikke kommet i mål når det gjelder å gjennomføre en samlet risikovurdering av leverandørbasen og leverandørkategorier i 2025 (ref. mål og fremdrift for 2025). Det er flere sentrale effektiviseringsprogram på gang i kommunen, og arbeidet med samlet risikovurdering må sees i lys av dette. Erfaringene fra året gjør det imidlertid tydelig at systematiske og helhetlige risikovurderinger er avgjørende for å videreutvikle kommunens arbeid med ansvarlige anskaffelser, styrke kontraktsoppfølgingen og prioritere områder med størst risiko. Risikovurderinger er et sentralt styringsverktøy som legger grunnlaget for mer effektiv ressursbruk. Oslo kommune vil prioritere dette arbeidet i året som kommer.

MÅL FOR KOMMENDE ÅR

1

- Oslo kommune skal arbeide aktivt for at kommunens globale leverandørkjeder skal ivareta grunnleggende menneskerettigheter, ILOs kjernekonvensjoner og folkerettens regler som Norge er forpliktet av gjennom FN-vedtak
- Oslo kommunes anskaffelsesvirksomhet skal bidra til et anstendig arbeidsliv. For å nå dette målet arbeider Oslo kommune kontinuerlig med å forebygge og bekjempe arbeidslivskriminalitet, sosial dumping og korrupsjon.
- Oslo kommune skal gå i bresjen for stadig mer resirkulering, gjenbruk og deling. Det skal legges til rette for størst mulig ombruk og materialgjenvinning. Kommunen skal beregne leveransens kostnad ut fra et livssyklusperspektiv.
- Oslo kommune skal i løpet av 2026 gjennomføre en overordnet, konsernovergripende risiko-vurdering av varekategorier som er forbundet med høy risiko for brudd på menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, humanitærretten, eller bidrar til miljøødeleggelser eller korrupsjon.

2

1

Forankring av ansvarlighet i virksomheten

Forankring av bærekraft i virksomheten handler om å ha relevante strategier, planer, policy og retningslinjer for aktsomhetsvurderinger i anskaffelser som er vedtatt av ledelsen.

For en offentlig virksomhet vil det bl.a. bety å ha egnede rutiner for å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter ved offentlige anskaffelser der det er risiko for brudd på slike rettigheter, i tråd med §5 i Loven om offentlige anskaffelser (LOA). Det betyr også at anskaffelsesstrategi/policy og handlingsplaner omhandler bærekraft. Sentralt i dette er virksomhetens arbeid med aktsomhetsvurderinger. Det vil bla. si å ha strategier og planer for hvordan virksomheten identifiserer og håndterer virksomhetens negative påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø i hele leverandørkjeden. Gjennom å håndtere dette på en god måte bidrar virksomheten til oppnåelse av bærekraftsmålene.

Effektive styringssystemer for implementering er en forutsetning for å lykkes. Arbeidet med aktsomhetsvurderinger, og i denne forbindelse også oppfølging av leverandørens aktsomhetsvurderinger, bør være en integrert del av virksomhetens anskaffelsesprosess. Tydelige forventninger fra toppledelsen, samt tydelig plassering av ansvar innad i virksomheten for implementering av de ulike delene av aktsomhetsvurderinger er viktig. Alle involverte må vite hva de skal gjøre. Åpenhet om forpliktelser virksomheten har til seg selv, utfordringer de står overfor og hvordan dette håndteres, er vesentlig.

1.A Forankring: Anskaffelsesstrategi/policy for egen virksomhet

1.A.1 Lenke til offentlig tilgjengelig policy for egen virksomhet

<https://www.oslo.kommune.no/get-file/1443130/eff057dc312bd85ee163a9e87a170395170b13998808b8d704aef27a5d1c6da4/>

1.A.2 Hvordan er anskaffelsesstrategi/policy for egen virksomhet blitt utviklet og forankret?

Oslo kommunes anskaffelsesstrategi ble vedtatt i Byrådssak 1104/17 i 2017. Kommunens anskaffelsesstrategi skal sørge for en felles overordnet tenkning og atferd i kommunens virksomheter, slik at anskaffelser blir et effektivt virkemiddel i arbeidet med å gi innbyggere og næringsliv gode løsninger og tjenester i tråd med dagens og fremtidens behov. Anskaffelsesstrategien følges av en overordnet implementeringsplan, som skal sikre forankring og aktiv gjennomføring av anskaffelsesstrategien i byrådsavdelingene og kommunens øvrige virksomheter. I "Hammersborgerklæringen. Det politiske grunnlaget for et byråd utgått av Høyre og Venstre 2023-2027" setter byrådet en tydelig standard for hvordan kommunens innkjøpsmakt vil brukes til å dra leverandørmarkedet i grønnere og mer bærekraftig retning.

Virksomhetsstyring er prosessen som omfatter oppfølging av fastsatte mål, planlegging av hvordan målene skal nås, løpende rapportering og risikovurdering, analyser av situasjonen og utforming og iverksetting av korrigerende tiltak for å nå fastsatte mål. Instruks for virksomhetsstyring (Instruks for virksomhetsstyring, byrådssak 1107/16) viser spesielt hvordan kommunen skal sikre at anskaffelser brukes strategisk for å sikre kommunens mål, blant annet knyttet til etiske og sosiale krav.

Oslomodellen består av byrådssak, instruks for Oslo kommunes virksomheter og standardkrav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv (byrådssak 1031/23). Instruksen slår fast at kommunens virksomheter skal gjøre en konkret risikovurdering av enhver anskaffelse som skal gjøres. Der det er høy risiko for negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø skal krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv inngå som standard kontraktskrav.

Oslomodellen baserer seg på internasjonale retningslinjer, rammeverk og konvensjoner, og bygger på OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper og FNs veiledende prinsipper for næringslivet og menneskerettigheter.

1.B Forankring: Organisering, internkommunikasjon og kompetanse

1.B.1 Hvordan er arbeidet med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser for bærekraftig forretningspraksis organisert i virksomheten, og hvorfor?

Oslo kommune har en desentralisert modell for kommunens anskaffelser. Det betyr at føringer og krav for ansvarlig næringsliv, klima og miljø er standardisert på kommunalt nivå, mens mye av arbeidet utføres og vurderes individuelt av de enkelte virksomhetene i kommunen.

Økonomi- og forvaltningsetaten (OKF) v/Avdeling for anskaffelser og bærekraft, har arbeidet sammen med Byrådsavdeling for finans i utvikling av reviderte krav i Oslomodellen, herunder krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv. Det er Byrådet som formelt har vedtatt felles standardkrav som kommunen bruker.

Økonomi- og forvaltningsetatens avdeling for anskaffelser og bærekraft er kommunens sentrale kompetansesenter innen anskaffelser. Etaten har ansvar for å inngå og forvalte konsernovergripende samkjøpsavtaler etter kommunens samkjøpsmodell. Seksjon for bærekraftig utvikling er kommunens kompetansesenter på bærekraft, ansvarlig næringsliv og anskaffelser. Seksjonen bistår kommunens virksomheter med faglig støtte i anskaffelsesprosessen, fra planlegging til kontraktsoppfølging. Etter at Oslomodellen tok inn krav til aktsomhetsvurderinger, har seksjonens rådgivere med ansvar for etisk handel gitt veiledning og bistått kommunens innkjøpsrådgivere og avtaleforvaltere med aktsomhetsvurderinger.

Kommunens innkjøpsrådgivere og avtaleforvaltere skal sørge for å ivareta samfunnsansvar og bærekraft i anskaffelser som de har ansvar for. Mal for kontraktstrategi og internkontrollrutinen omfatter obligatoriske punkter om risikovurdering og oppfølging av krav til aktsomhetsvurderinger i Oslomodellen. Seksjon for bærekraftig utvikling bistår også her med assistanse og støtte overfor innkjøpere og avtaleforvaltere i virksomhetene når det gjelder å bruke Oslomodellens krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv.

1.B.2 Hvordan sikres det at relevante ansatte har tilstrekkelig kompetanse til å arbeide med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser og følge opp dette hos leverandører?

Ifølge Oslo kommunes instruks for virksomhetsstyring (byrådssak 1036/22) skal virksomhetsleder sikre at det på bakgrunn av risikobaserte vurderinger gjennomføres jevnlige kontroller av leverandørenes kontraktansvar, inkludert samfunnsansvar. Virksomhetsledere i Oslo kommune har videre ansvar for å sørge for at det er tilstrekkelig anskaffelsesfaglig kompetanse på plass slik at virksomheten kan gjennomføre anskaffelser på korrekt måte for å dekke virksomhetens behov. Ansatte som jobber direkte med bærekraft og samfunnsansvar oppfordres til kurs og deltagelse på arrangementer, i tillegg til å bidra i arbeidsgrupper for deling av god praksis i Norge og internasjonalt.

Fordi innkjøp er desentralisert, har Økonomi- og forvaltningsetaten (OKF) v/ avdeling for anskaffelser og bærekraft rolle som kompetansesenter for anskaffelser og som strategisk pådriver overfor kommunens virksomheter. Avdelingen har etablert et eget forum for utveksling av erfaringer og bruk av Osломodellen knyttet spesielt til aktsomhetsvurderinger. Alle kommunens virksomheter er invitert til å delta i forumet. Med dette har vi skapt en læringsarena hvor vi diskuterer aktuelle problemstillinger og lærer av hverandre.

OKF arrangerer også jevnlig anskaffelsesforum som er åpent for fagpersoner og interesserte i kommunens virksomheter. I tillegg er vi med på å arrangere fagkonferanser og deltar i ulike nettverk som bidrar til å heve kompetansen på området.

Avdeling for anskaffelser og bærekraft har et særskilt ansvar for å følge opp og utvikle veiledning for Oslo kommunes virksomheter i bruken av kravene. Etter at den reviderte Osломodellen med krav til aktsomhetsvurderinger ble vedtatt våren 2023, har OKF utviklet masterveiledningen for krav til aktsomhetsvurderinger som er tilgjengelig for kommunens virksomheter via Intranettet. Veilederen gir grundig innføring i kravene, og hvordan disse skal implementeres. Videre har vi utviklet maler for svars skjema og egenrapportering, og komplimentert veiledningsmateriellet med videoer.

I avdeling for anskaffelser og bærekraft har fagressurser på etisk handel faste rutiner for opplæring og veiledning av avtaleforvalterne som har ansvaret for å følge opp leverandørene på kommunens samkjøpsavtaler. Opplæringen skjer på årlig basis i forkant av at leverandørene leverer sin egenrapportering på krav til aktsomhetsvurderinger.

1.C Planer og ressurser

1.C.1 Hvordan er virksomhetens forpliktelser til å respektere mennesker, dyr, samfunn og miljø forankret i virksomhetens strategier og handlingsplaner?

Oslo kommunes forpliktelser til å respektere mennesker, samfunn og miljø er forankret i en rekke strategier og handlingsplaner. Oslo kommunens anskaffelsesstrategi, Instruks for virksomhetsstyring i Oslo kommune og den såkalte Oslomodellen er de mest sentrale.

Kommunens anskaffelsesstrategi skal sørge for en felles overordnet tenkning og atferd i kommunens virksomheter, slik at anskaffelser blir et effektivt virkemiddel i arbeidet med å gi innbyggere og næringsliv gode løsninger og tjenester i tråd med dagens og fremtidens behov. Den sier videre at kommunen skal bruke innkjøpsmakten til å fremme ansvarlig og bærekraftig handel. Anskaffelsesstrategien skal også legge grunnlag for at kommunens anskaffelser bidrar til å gjøre Oslo til en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle. Den inneholder også tydelige bestemmelser knyttet til forebygging og bekjempelse av korrupsjon. Instruks for virksomhetsstyring forankrer etiske og sosiale krav ved å tydeliggjøre hvordan de skal anvendes for å sikre at kommunens anskaffelser brukes strategisk for å nå kommunens mål.

Oslomodellen består av byrådssak, instruks for Oslo kommunes virksomheter og standardkrav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv (byrådssak 1031/23). Instruksen slår fast at kommunens virksomheter skal gjøre en konkret risikovurdering av enhver anskaffelse som skal gjøres. Der det er høy risiko for negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø skal krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv inngå som standard kontraktskrav.

I 2011 fikk kommunen status som Fairtradehovedstad etter vedtak i Oslo bystyre, sak 448-06. Som Fairtradehovedstad er kommunen forpliktet til å arbeide for å øke kunnskapen om Fairtrade og rettferdig handel i Oslo, og til selv å kjøpe rettferdig handel sertifiserte produkter innenfor rammene av lov og forskrift om offentlige anskaffelser.

Kommunen har også vedtatt flere handlingsplaner som sikrer forankring knyttet til forebygging og bekjempelse av korrupsjon, slik som overordnet tiltaksplan mot korrupsjon 2024-2027 (bystyrets vedtak 48/2020, byrådssak 357/19 Antikorrupsjonsprogram for Oslo kommune). Andre handlingsplaner som er vedtatt, er bl.a. Handlingsplan for bærekraftig, sunn og mer plantebasert mat i Oslo kommune, som vektlegger dyrevelferd og arbeidsforhold ifm anskaffelser av mat og drikke. Kommunen har også vedtatt Handlingsplan for natur og biologisk mangfold, som styrker respekten for, og arbeidet med miljø, natur og biologisk mangfold.

Bystyret vedtar årlig kommunens klimabudsjett som en integrert del av økonomiplan og budsjett. Dette sikrer at klima- og miljøarbeidet er en integrert del av kommunens ordinære styringssystemer. Alle virksomheter rapporterer på egne tiltak i klimabudsjettet tre ganger årlig.

1.D Forankring: Partnerskap og samarbeid med leverandører

1.D.1 Hvordan tydeliggjør virksomheten viktigheten av ansvarlighet og bærekraft i møte med leverandørkjeden?

Oslo kommune arbeider aktivt med å ivareta punktene i Etisk Handels prinsipperklæring, også for de punktene som ikke er dekket av kontraktsvilkår opp mot prinsipperklæringen del III. Dette gjøres ved å sikre at krav og forventninger til leverandørkjeden blir kommunisert tydelig til leverandørmarkedet. Vi bruker bl.a. markedsdialog og oppstartsmøter i forbindelse med anskaffelser til dette formålet. Andre arenaer hvor viktigheten av ansvarlighet og bærekraft blir tydelig kommunisert i møte med leverandørkjeden er gjennom fagnettverk, og samarbeid med andre offentlige aktører. På disse arenaene deler vi erfaringer og kunnskap, i tillegg til å formidle forventninger til leverandørmarkedet. Gjennom samarbeidsavtale med Sykehusinnkjøp HF og DFØ v/Statens innkjøpssenter har vi bl.a. hatt felles oppfølging av krav om ansvarlighet og bærekraft til felles IKT leverandører.

Krav til aktsomhetsvurderinger følges opp med egenrapportering som minimum i alle samkjøpsavtaler der slike krav er stilt. Det er også jevnlig dialog med leverandørene og tett oppfølging på prioriterte områder hvor det er svært høy risiko for menneskerettighetsbrudd, og/eller der leverandører har mangelfulle systemer for arbeid i sine leverandørkjeder.

Videre bistår avdeling for anskaffelser og bærekraft innkjøpere og avtaleoppfølgere med å tydeliggjøre overfor leverandørmarkedet behovet for å gjøre skjerpede aktsomhetsvurderinger ift ulovlig okkupasjon. Dette innebærer bl.a. at vi bidrar med veiledning om hvordan gjøre ekstra grundig oppfølging av leverandører på varekontrakter for å sikre at underleverandører ikke bidrar til ulovlig okkupasjon.

For å styrke innsatsen for å bekjempe korrupsjon publiserer Oslo kommune en omfattende oversikt over leverandører som kommunen har kjøpt varer og tjenester av. Leverandøroversikten, som er tilgjengelige for alle på kommunens nettsider, er et av grepene i kommunens nylig vedtatte tiltaksplan mot korrupsjon.

Kommunen har også vedtatt handlingsplan for bærekraftig, sunn og mer plantebasert mat i Oslo kommune. Denne setter tydelige forventninger til leverandørmarkedet bl.a. når det gjelder dyrevelferd og arbeidsforhold i anskaffelser av mat og drikke. Videre setter vi krav om rettfærdig handel-produserte varer, som Fairtrade eller tilsvarende, ved anskaffelser av enkelte høyrisiko-varer, slik som kaffe, te og bananer. Vi bruker bl.a. markedsdialog og oppstartsmøter i forbindelse med anskaffelser til å sikre at forventningene og kravene til leverandørkjeden blir kommunisert tydelig til leverandørmarkedet.

1.D.2 Hvordan jobbes det med å ivareta prinsipperklæringen?

Oslo kommune arbeider aktivt med å ivareta punktene i Etisk Handels prinsipperklæring, også for de punktene som ikke er dekket av kontraktsvilkår opp mot prinsipperklæringen del III. Dette gjøres ved å sikre at krav og forventninger til leverandørkjeden blir kommunisert tydelig til leverandørmarkedet. Vi bruker bl.a. markedsdialog og oppstartsmøter i forbindelse med anskaffelser (ref pkt 1.D.1).

I tillegg deltar kommunen aktivt i nettverk og samarbeider med andre offentlige aktører, og med leverandører. Her deler vi erfaringer og kunnskap, i tillegg til å formidle forventninger vi setter til leverandørmarkedet. Gjennom samarbeidsavtale med Sykehusinnkjøp HF og DFØ v/Statens innkjøpscenter har vi hatt felles oppfølging av felles leverandører, bl.a. av IKT leverandører.

Krav til aktsomhetsvurderinger følges opp med egenrapportering som minimum i alle samkjøpsavtaler der slike krav er stilt. Det er også jevnlig dialog med leverandørene og tett oppfølging på prioriterte områder hvor det er svært høy risiko for menneskerettighetsbrudd, og/eller der leverandører har mangelfulle systemer for arbeid i sine leverandørkjeder.

Videre bistår OKF innkjøpere og avtaleoppfølgere med å gjøre skjerpede aktsomhetsvurderinger. Dette innebærer bl.a. ekstra oppfølging av leverandører på varekontrakter for å sikre at underleverandører ikke bidrar til ulovlig okkupasjon.

For å styrke innsatsen for å bekjempe korrupsjon publiserer Oslo kommune en omfattende oversikt over leverandører som kommunen har kjøpt varer og tjenester av. Leverandøroversikten, som er tilgjengelige for alle på kommunens nettsider, er et av grepene i kommunens nylig vedtatte tiltaksplan mot korrupsjon.

Kommunen har også vedtatt handlingsplan for bærekraftig, sunn og mer plantebasert mat i Oslo kommune. Denne setter tydelige forventninger til leverandørmarkedet bl.a. når det gjelder dyrevelferd og arbeidsforhold i anskaffelser av mat og drikke.

1.E Erfaringer og endringer

1.E.1 Hvilke erfaringer har virksomheten gjort seg om arbeidet med bærekraftig forretningspraksis i anskaffelser under rapporteringsåret, og hva har endret seg som et resultat av dette?

Oslo kommune har sterke føringer for å bruke anskaffelser som et virkemiddel for ansvarlige og bærekraftige anskaffelser. Vi har kommet langt på mange områder. Med den reviderte Oslomodellen innførte kommunen skjerpede seriøsitetskrav, samt krav til leverandørene om å gjøre aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv. To år med revidert Oslomodell viser at vi er på god vei. Krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv ble stilt i nærmere 60 prosent av kommunens vare- og tjenesteanskaffelser i 2025. Det vil si at vi satte krav til våre leverandører om å gjøre aktsomhetsvurderinger i hele 178 anskaffelser. Vår erfaring er at leverandørmarkedet har modnet mht praksis med å gjennomføre aktsomhetsvurderinger. Dette henger også sammen med åpenhetsloven, innført i 2022, som setter krav til norske bedrifter over en viss størrelse om å gjennomføre aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv.

I revidert Oslomodell gjøres det tydelig at kommunen ikke skal handle med leverandører som direkte eller indirekte bidrar til ulovlig okkupasjon. Som følge av dette har avdeling for anskaffelser og bærekraft både i 2024 og i 2025, fulgt opp leverandører på varekontrakter for å sikre at underleverandører ikke bidrar til ulovlig okkupasjon. Dette ble positivt mottatt av leverandørmarkedet, som uttrykte at de satte pris på kommunens tette oppfølging på området. Ifølge flere leverandører bidro kommunens oppfølging til at de fikk bedre kunnskap og kompetanse om hvordan gjennomføre skjerpede aktsomhetsvurderinger i egen regi.

Basert på tilbakemeldinger og samtaler med kommunens virksomheter om aktsomhetsvurderinger og Oslomodellen, tok avdeling for anskaffelser og bærekraft initiativ til å etablere et fagnettverk for aktsomhetsvurderinger i 2025. Det er etablert to typer erfaringsforum; et for kommunens egne virksomheter, og et for kommunale AS, dvs de selskap hvor Oslo kommune er majoritetsseier. På forumene møtes fagansvarlige og innkjøpere for å utveksle erfaringer og diskutere hvordan Oslomodellen gjennomføres i praksis. Deltagerne beskriver diskusjonene som nyttige og utviklende, og fremhever at forumene gjør dem bedre rustet til å praktisere Oslomodellen ifm anskaffelser for egen virksomhet.

Vurderinger av krav til bærekraft og ansvarlig næringsliv, og implementering av disse, vurderes i avtaleoppfølging. I 2025 ferdigstilte vi bl.a. revisjon i egen regi av en av leverandørene våre innenfor matvarekategorien, som er en prioritert, høyrisiko kategori. Basert på dette kan vi vurdere justeringer av krav ved eventuelt nye anskaffelser.

Arbeidet med å øke kunnskapen om, og sette krav til rettferdig handel-produserte varer, har gitt resultater. Kommunens forbruk av rettferdig handel-produserte varer, som Fairtrade og tilsvarende merkede produkter, har økt trutt de siste årene, og ligger nå på 55 prosent samlet sett for de mest relevante varekategoriene innen rettferdig handel, som kaffe, te, bananer, sukker og kakao.

2

Fastsette fokus for rapporten

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø

Kartlegging handler om å identifisere virksomhetens risiko for, og faktiske negative påvirkning eller skade på, mennesker, dyr, samfunn og miljø i leverandørkjeden.

For offentlig sektor vil det være vesentlig å foreta denne type kartlegging i flere faser av en anskaffelsesprosess. Først overordnet i planleggingsfasen og deretter i konkurransegjennomføringen. Virksomheten må i planleggingsfasen tilegne seg overordnet kunnskap om risikobildet for de aktuelle produkter/tjenester som inngår i anskaffelsen. Deretter, ut fra grad av risiko, tilpasse videre dialog, krav, kriterier og oppfølging mot aktuelle tilbydere/leverandører (konkurransegjennomføring).

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø må også inngå i kontraktsoppfølgingen for å redusere og forebygge risiko for menneske, dyr, samfunn og miljø. Det handler om å først danne seg et overordnet risikobilde, for så å prioritere mest vesentlige risikoområder for grundigere kartlegging og håndtering av funn. Hvordan virksomheten er involvert i eventuell negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, er sentralt for å avgjøre riktig respons og tiltak. Involvement av tilbydere/leverandører er sentralt i kartleggingsarbeidet, så vel som i tiltak for å håndtere utfordringene på en god måte.

2.A Kartlegging og prioritering

2.A.1 Risikokartlegging

Risikovurderinger er en integrert del av Oslo kommunes arbeid med anskaffelser. Osломodellen pålegger oss å gjøre en konkret risikovurdering av enhver anskaffelse, og der risikoen for negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø er høy skal krav til aktsomhetsvurderinger tas inn i kontrakten. Avdeling for anskaffelser og bærekraft har gjennom flere år arbeidet med å kartlegge og prioritere anskaffelser og kategorier med høy risiko. Disse følges opp særskilt i anskaffelsesprosessen. Vi har identifisert enkelte kategorier som særlig prioriterte, blant annet IKT-utstyr, batterier, mat og drikke, medisinsk forbruksmateriell samt tekstiler. I disse kategoriene er risikoen for brudd på menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter i leverandørkjedene spesielt høy. I tillegg er det høy risiko for negativ påvirkning på miljøet.

Vi arbeider kontinuerlig med å utvikle og forbedre våre systemer og rutiner for risikokartlegging og prioritering. Dette betyr bl.a. at vi ser på løsninger for hvordan vi kan utnytte nye digitale anskaffelsesverktøy i risikokartleggingsarbeidet. Videre utforsker vi mulighetsrommet for hvordan avdelingen kan foreta en samlet, helhetlig risikovurdering av høyrisiko varekategorier på vegne av alle kommunens virksomheter.

For å identifisere risiko for mulige brudd på menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og miljøforhold benytter vi DFØs høyrisikoliste som ett av flere sentrale verktøy. Nevnte baserer seg på analyser fra FN, ILO og andre anerkjente kilder. Vi bruker også den svenske Upphandlingsmyndighetens risikoverktøy, som gir oversikt over risiko knyttet til ulike produktkategorier, inkludert korrupsjon og miljøskade. Arbeidet suppleres med kilder som US Department of Labour, US State Department, forskningsrapporter og informasjon fra fagforeninger og sivilsamfunnsorganisasjoner. I tillegg bruker vi Oslo kommunes egen veileder til Osломodellens krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv (tilgjengelig på intranettet).

Vi har også jevnlig dialog med ulike fagmiljøer og interessenter knyttet til ulike utfordringer. Ifm risikokartlegging for mulige brudd på folkeretten ifm ulovlig okkupasjon, har vi bl.a. dialog med fagmiljøer innen folkeretten, samt relevante sivilsamfunnsorganisasjoner. Her benytter vi også kilder som FNs liste over virksomheter som bidrar til ulovlig okkupasjon av Palestina, Etikkrådets liste over utelukkede selskaper, KLPs og Storebrands tilsvarende lister, samt kilder som Amnesty International, «Who Profits – Research Center» og «Business & Human Rights Resource Center».

Videre samarbeider vi med internasjonale nettverk og organisasjoner, slik som Electronics Watch, ICLEI – Big Buyers Working Together, og nordisk nettverk for bærekraftige leverandørkjeder. Gjennom samarbeid med disse får vi tilført ny informasjon og kunnskap om globale leverandørkjeder. Dette er nyttig i vårt arbeid med å kartlegge risiko.

Vi bruker leverandørdialog både i forkant av anskaffelsen, men også i kontraktsoppfølgingsmøter med nåværende leverandører for å få bedre innsikt i leverandørkjedene. Egenrapportering fra leverandører, i tillegg til egne erfaringer med leverandører og underleverandører, og andre oppdragsgivere sine erfaringer og kunnskap er også sentrale kilder som vi bruker i arbeidet med risikokartlegging. Vi gjennomfører også risikovurderinger av den enkelte anskaffelse ved bruk av Oslo kommunes risikovurderingsverktøy.

For å styrke kompetansen og sikre en mer enhetlig praksis har vi etablert erfaringsforum for aktsomhetsvurderinger, hvor alle kommunens virksomheter og kommunale AS (kommunen er største eier) er invitert. Forumet har hatt risikovurderinger som eget tema i 2025. Her har vi diskutert hvordan man kan gjøre gode risikovurderinger, delt dilemmaer og presentert nye risikovurderings- verktøy som er under utvikling og testing i kommunen.

Når det gjelder risikokartlegging knyttet til miljø og klima, bruker Oslo kommune klimabudsjett som et styringsverktøy. Klimabudsjettet viser mål og tiltak som gjennomføres i Oslo for å kutte utslipp både innenfor og utenfor Oslos grenser og beskriver viktige satsinger for å nå målene i Klimastrategien. Indirekte utslipp er et eget mål i klimabudsjettet og vi rapporterer også på det, innenfor alt vi gjør, slik som forbruk av batterier, tekstiler, IKT, materialer, mat, deling osv.

2.A.2 Etske/sosiale krav i anskaffelsesprosessen

1

I hvilke type anskaffelser	IKT – PC, skjermer og nettbrett
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	Nei
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

2

I hvilke type anskaffelser	IKT – MacOS produkter og iPad
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	Nei
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

3

I hvilke type anskaffelser	IKT – mobiltelefoner og tilbehør
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	Nei
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

I hvilke type anskaffelser	Forbruksmateriell
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	Ja
Anvendt som kontraktvilkår	Ja

Over er eksempler på ulike anskaffelser av varer og tjenester i 2025.

PRIORITERT NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE FOR MENNESKER, SAMFUNN OG MILJØ

Å prioritere en eller flere risikoområder på bakgrunn av alvorlighetsgrad, betyr ikke at noen risiko er viktigere enn andre, eller at virksomheter ikke gjør noen med annen risiko, men at det som har størst negativ påvirkning prioriteres først. Kartlegging og prioritering er en kontinuerlig prosess.

2.A.3 List opp virksomhetens prioriterte risiko for negativ påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø.

Prioritert risiko	Relatert tema	Geografi
IKT sektoren (PCer, nettbrett, mobiler)	Tvangsarbeid Fagorganisering og kollektive forhandlinger Barnearbeid Diskriminering Brutal behandling Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Regulære ansettelsesforhold Materialbruk	Globalt
Mat og drikke	Tvangsarbeid Fagorganisering og kollektive forhandlinger Diskriminering Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Regulære ansettelsesforhold Miljø Korrupsjon Dyrevelferd Vann Avskoging	
Medisinsk forbruksmateriell	Fagorganisering og kollektive forhandlinger Diskriminering Brutal behandling Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Miljø Materialbruk	Globalt
Tekstil	Fagorganisering og kollektive	Andorra Norge

	forhandlinger Barnarbeid Diskriminering Brutal behandling Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Miljø Korrupsjon Energi Materialbruk	
Forbruksmateriell	Tvangsarbeid Barnarbeid Regulære ansettelses Marginaliserte befolkningsgrupper Miljø Energi Materialbruk	Globalt
Fare for arbeidslivskriminalitet, sosial dumping, korrupsjon og annen utnyttelse av arbeidskraft i Oslo kommunes bygg-, anlegg- og tjenestekontrakter.	Fagorganisering og kollektive forhandlinger Diskriminering Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Regulære ansettelses	
Batterier	Tvangsarbeid Fagorganisering og kollektive forhandlinger Diskriminering Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Regulære ansettelses Miljø Korrupsjon	

Rapporten for 2025 har en noe annen inndeling og prioritering sammenlignet med årsrapporten for 2024. Risikokartleggingen er i større grad delt inn i prioriterte kategorier, ref 2.A.4, og 3.A.1. Dette for å få en mer strukturert og spisset gjengivelse av arbeidet som er gjort. I tillegg går omtalen dypere ned i materien. Den nye inndelingen og prioriteringen får dermed tydeligere frem hvordan omtalt aktivitet påvirker prioritert risiko, ref 3.A.1. Endringene og prioriteringene er i tråd med tilbakemeldinger fra Etisk Handel Norge på kommunens rapport for 2024.

BEGRUNNELSE FOR HVORFOR DISSE UTFORDRINGENE ER PRIORITERT SOM MEST VESENTLIGE FOR MENNESKER, SAMFUNN OG MILJØ

2.A.4 Beskriv prioriterte risikoområder og bakgrunn for prioriteringen av disse. Beskriv hvordan informasjon ble hentet inn, hvilke kilder som er benyttet og hvilke interessenter som er involvert/dere har snakket med. Beskriv videre også om det er identifisert områder eller tema hvor det er manglende informasjon for å danne seg et helhetlig bilde, og hvordan dere planlegger å gå frem for å få mer informasjon/håndtere dette.

Oslo kommune vurderer risikoen for brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter som svært høy i mange av kommunens vare- og tjenesteanskaffelser. Under følger prioriterte risikoområder og bakgrunnen for prioriteringen av disse. Vi skaffer oss informasjon og kunnskap om områdene ved bruk av anerkjente kilder fra bl.a. DFØ, FN, sivilsamfunnsorganisasjoner, og fagforeninger, samt gjennom dialogmøter med leverandører, samarbeid og erfaringsutveksling med nasjonale og internasjonale ekspertgrupper, nettverk og andre offentlige innkjøpere, ref punkt 2.A.1.

IKT (PCer, nettbrett, mobiler)

For å kunne produsere IKT-utstyr og batterier er man blant annet helt avhengige av ulike mineraler. Sivilsamfunnsorganisasjoner som Amnesty og Electronics Watch har påvist og dokumentert både tvangsarbeid og barnarbeid i utvinning av disse mineralene. Særlig småskala gruvedrift er forbundet med barne- og tvangsarbeid. UN Group of experts on the DRC dokumenterer også på jevnlig basis hvordan utvinning av mineraler øst i Den Demokratiske Republikken Kongo bidrar til å opprettholde konflikten mellom de mange ulike væpnede gruppene som opererer i området.

Også i produksjon og sammenstilling av batterier og IKT-utstyr er det høy risiko for brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter. Produksjon skjer i stor grad på fabrikker i Kina og andre asiatiske land. Rapporter og dokumentasjon viser til brudd på arbeidstakerrettigheter i aktuelle fabrikker, spesielt i form av lave lønninger, tvungen overtid, statlig tvangsarbeid (state-imposed forced labour), misbruk av studenter som arbeidskraft og oppsigelse av fagforeningsledere. Vi har jevnlig dialog med sivilsamfunnsorganisasjoner og fagforeninger som gir oss informasjon og dokumentasjon på forholdene. Vi har også jevnlig dialog med IKT-leverandører hvor vi diskuterer disse temaene. Informasjon fra disse møtene bidrar inn i vår risikoanalyse.

IKT-avtalene er svært viktige for Oslo kommunes drift, utgjør et stort volum, og det er derfor naturlig at dette er avtaler vi har prioritert for tett oppfølging.

Medisinsk forbruksmateriell

Medisinsk forbruksmateriell blir produsert i land og regioner hvor det er høy risiko for brudd på menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter. Det er dokumentert tilfeller av tvangsarbeid, lange arbeidstider og dårlige arbeidsforhold i flere produksjonsland.

Når det gjelder engangshansker foregår produksjonen særlig i Sør-Øst Asia. Det er over flere år dokumentert av ulike sivilsamfunnsorganisasjoner at migrantarbeidere utsettes for tvangsarbeid både i selve produksjonen av hanskene og i produksjonen av støpeformer til hanskene. Oslo kommune samarbeider med flere andre offentlige innkjøpere om dette temaet på nasjonalt og europeisk nivå, noe vi bruker aktivt for å innhente mer informasjon. Særlig når det gjelder situasjonen for migrantarbeidere i leverandørkjedene til hanskefabrikkene ser vi det er behov for å jobbe mer målrettet.

Forbruksmateriell

Forbruksmateriell produseres i stor grad i land og regioner med høy risiko for brudd på menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter. Produksjonsprosessene foregår ofte i arbeidsintensive industrier hvor det er dokumentert forekomster av tvangsarbeid, lange arbeidstider, lav lønn, manglende organisasjonsfrihet og generelt dårlige arbeidsforhold. Flere av disse utfordringene er strukturelle og dypt forankret i globale leverandørkjeder.

Leverandørkjedene består ofte av mange underleverandører, hvorav flere befinner seg på råvare- eller komponentnivå. Sporbarheten i leverandørkjedene er svak, og leverandørene kan mangle oversikt over hvilke fabrikker som faktisk produserer varene, og hvordan arbeidsforholdene er i råvareproduksjonen og bearbeidingsleddene.

Forbruksmateriell kjennetegnes også av høye volumer og sterkt prispress. Korte leveringstider og lave marginer kan føre til overtidspress, urealistiske produksjonskrav og

outsourcing til uautoriserte underleverandører.

Mat og drikke

Kategorien mat og drikke er forbundet med høy risiko for brudd på menneskerettigheter og dårlige arbeidsforhold. Mat- og drikkeindustrien er kjent for å ha komplekse forsyningskjeder som ofte involverer mange mellomledd. Dette kan føre til manglende oversikt og kontroll over arbeidsforholdene på ulike nivåer i kjeden. Det er også rapportert om brudd på menneskerettigheter som barnarbeid, tvangsarbeid og dårlige arbeidsforhold, slik som urimelig lange arbeidsdager og lave lønninger, i flere produksjonsland. Det rapporteres også om mangel på reell fagforeningsfrihet. Majoriteten av alle verdens barnarbeidere jobber i landbruket. I Spania og Italia er et stort antall migrantarbeidere fra Afrika sysselsatt i landbrukssektoren under forhold som samsvarer med FNs definisjon av moderne slaveri.

Det kommer også jevnlig rapporter om dårlige arbeidsforhold i det norske landbruket. Aftenposten har i 2025 hatt et fokus på landbrukets skyggesider. De har dokumentert hvordan sesongarbeidere har dårlige boforhold, lave lønninger og lange arbeidsdager. Migrantarbeidere er særlig sårbare.

Oslo kommune anskaffer store volum av mat og drikke. Ved å prioritere denne kategorien, ønsker vi å bidra til å sikre at mat og drikke som kjøpes inn, er produsert under etiske og rettferdige forhold. Vi benytter derfor i stor grad merkeordninger som Fairtrade eller tilsvarende som risikoreducerende tiltak i denne kategorien.

Tekstil

Tekstilindustrien er av de mest arbeidsintensive industriene i verden, og det rapporteres jevnlig om brudd på menneskerettigheter, inkludert barnarbeid, tvangsarbeid og usikre arbeidsforhold. Industrien kan kategoriseres som «hyper-konkurransedyktige», noe som i praksis har ført til selskaper og underleverandører som innlater seg på rask og billig produksjon. Arbeidstakere i høyrisikoland som Kina, Indonesia, India, Pakistan og Bangladesh, og spesielt de som arbeider i fottøy- og lærindustrien, blir tvunget til å arbeide lange dager, ofte med håndtering av farlige kjemikalier, og med svært lave lønninger.

Vi benytter kilder som bl.a. DFØs høyrisikoliste, rapporter fra Swedwatch (om tekstiler), dialogmøter med leverandører, og informasjon om ulike sertifiseringsordninger, når vi innhenter informasjon om forholdene i leverandørkjedene og produksjonsland. Dette er informasjon som også brukes inn i risikovurderingene og prioritering av risikoområder.

Batterier (elektriske kjøretøy og IKT)

Kjøretøy og maskiner er satt sammen av ekstremt mange komponenter og materialer, hentet fra hele verden. Produksjonen av komponentene settes vanligvis ut til underleverandører, som igjen kan ha flere tusen underleverandører i sine leverandørkjeder. Med mange komponenter, materialer og leverandører er det vanskelig å kartlegge hele leverandørkjeden. Manglende kartlegging fører ofte til lite gjennomskiktighet, noe som øker risikoen.

Risiko forbundet med menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter er mest fremtredende i produksjon av komponenter og utvinning av råvarer som metaller og gummi. Det henger blant annet sammen med at produksjonen finner sted i høyrisikoland der lovverket ikke alltid håndheves. Produksjonen av batterier innebærer en risiko for brudd på menneskerettigheter i flere ledd av leverandørkjeden, bl.a. barne- og tvangsarbeid og opprettholdelse av væpnet konflikt (60 prosent av verdens produksjon av kobolt stammer fra DR Kongo).

Fare for arbeidslivskriminalitet, sosial dumping, korrupsjon og annen utnyttelse av arbeidskraft i Oslo kommunes bygg-, anlegg- og tjenestekontrakter.

Arbeidslivskriminalitet utgjør en betydelig risiko innen bygg-, anleggs- og tjenestekontrakter. Akrimssenteret i Oslo har dokumentert omfattende utnyttelse av utenlandske arbeidstakere i regionen, særlig innen bygg- og anleggsbransjen. Typiske lovbrudd omfatter brudd på lønns- og arbeidsvilkår, skatte- og avgiftsunndragelser, trygdebedrageri og bruk av stråpersoner for å skjule eierskap. Slike forhold gir useriøse aktører urettmessige konkurransefortrinn og bidrar til sosial dumping og utnyttelse av sårbare grupper.

Akrimssenterets analyser viser også at mange aktører i bransjen kombinerer arbeidslivskriminalitet med konkursskriminalitet. Dette utgjør også en fare for misbruk av offentlige støtteordninger.

Gjennom sanksjonsbestemmelser styrkes kommunens kontraktsoppfølging og for å sikre bedre etterlevelse av seriositetskravene.

3 Håndtering av prioritert påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere handler om å håndtere funn fra kartleggingen på en god måte.

For offentlig sektor vil kartleggingen bl.a. innebefatte å benytte informasjon, kunnskap og dokumentasjon som leverandør innehar. Leverandør skal inneha oversikt over bl.a. risiko på land- og sektornivå og kunnskap om hvordan prioritere basert på mest vesentlig negativ påvirkning mennesker, dyr, samfunn og miljø. Dog må virksomheten selv gjøre sine innledende vurderinger på risiko og prioritering av dette.

Virksomhetens mest vesentlige negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø prioriteres først. Dette betyr ikke at annen risiko er uvesentlig eller at det ikke håndteres. Hvordan virksomheten er involvert, er sentralt for å treffe riktige tiltak. Faktisk negativ påvirkning/skade som virksomheten forårsaker eller bidrar til må stanses, forebygges og reduseres.

Virksomheter som er direkte forbundet med negativ påvirkning må bruke sin innflytelse til å få forretningsforbindelser (f.eks. leverandører) til å stanse, forebygge og redusere dette. Dette innebærer å utvikle og iverksettes planer og rutiner for å håndtere risiko, og kan kreve endringer i egne strategier, policyer og styringssystemer. Virksomheters vellykkede håndtering av negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø er et avgjørende bidrag til FNs bærekraftsmål.

3.A Stans, forebygg eller reduser (planlegging, gjennomføring og oppfølging)

3.A.1 Legg til mål, status på fremdrift, og beskriv tiltak dere har iverksatt for å håndtere virksomhetens prioriterte negative påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø.

	IKT sektoren (PCer, nettbrett, mobiler)
Overordnet mål :	Oslo kommune skal arbeide aktivt for at kommunens globale leverandørkjeder skal ivareta grunnleggende menneskerettigheter, ILOs kjernekonvensjoner og folkerettens regler som Norge er forpliktet av gjennom FN-vedtak, og kommunen skal benytte kategoristyring for å øke andel rettferdigsertifiserte produkter.
Status :	<p>Det er godt dokumentert at det er svært høy risiko for brudd på arbeidstaker- og menneskerettigheter i produksjon av IKT utstyr, herunder tvangsarbeid, barnearbeid, mangel på fagforeningsfrihet og diskriminering. Oslo kommune stiller derfor krav til aktsomhetsvurderinger i anskaffelser av slike varer. I 2025 har vi inngått nye samkjøpsavtaler på mobiltelefoner og PCer, skjermer og nettbrett. Gjennom markedsdialog i forkant av at konkurransene ble utlyst, informerte vi om bakgrunnen for hvorfor vi stiller slike krav og hva vi forventer av leverandørene våre.</p> <p>Etter at avtalene ble inngått har vi hatt særskilt dialog med leverandørene våre om hvilke systemer, rutiner og metoder de har for å gjøre gode aktsomhetsvurderinger. Vi har hatt særlig fokus på såkalt state-imposed forced labour etter at flere mediehus våren 2025 dokumenterte at dette er et utbredt problem i Kina.</p>
Mål i rapporteringsåret :	Oslo kommune er en bærekraftig og ansvarlig forbruker.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

- Dybdemøter med leverandørene våre på samkjøpsavtalene for mobiltelefoner og PCer, skjermer og nettbrett, ved oppstart av avtalene. Dette følges opp videre med jevnlig rapportering, møter og dialog med leverandørene.
- I desember igangsatte vi felles revisjon av leverandøren vår av mobiltelefoner, sammen med Sykehusinnkjøp HF og DFØ v/Statens innkjøpscenter.
- Rundebord med Apple sammen med Sykehusinnkjøp HF og DFØ v/Statens innkjøpscenter om mer åpenhet og gjennomsiktighet. Dette er et pågående og langsiktig arbeid.
- Gjennom medlemskapet i Electronics Watch, en uavhengig overvåkingsorganisasjon av arbeidsforhold i elektronikkindustrien, har kommunen i samarbeid med andre offentlige innkjøpere etterspurt større sporbarhet fra mobilprodusenter. Dette er et langsiktig arbeid.

- Deltakelse i ulike nasjonale og internasjonale nettverk og arbeidsgrupper, som ICLEI, nordisk nettverk for bærekraftige leverandørkjeder, International working group on ethical public procurement.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Tiltakene i 2025 har bidratt til:

Styrket risikohåndtering gjennom systematisk oppfølging av høyrisiko IKT-leverandører. Gjennom nasjonale og internasjonale samarbeid har kommunen vært med på å øke presset for bedre sporbarhet og økt ansvarlighet hos produsenter. Det har også styrket kompetansen og økt påvirkningskraften i arbeidet med ansvarlige IKT-anskaffelser.

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår:

- Ferdigstille revisjon av samkjøpsavtalen på mobiltelefoner, i samarbeid med Sykehusinnkjøp HF og DFØ v/Statens innkjøpscenter.
- Fortsette arbeidet gjennom Electronics Watch for å få større åpenhet og sporbarhet i IKT sektoren.
- Følge opp krav til sirkulærøkonomi i IKT-avtalene for å redusere nykjøp og forlenge brukstiden på produktene vi kjøper.

	Mat og drikke
Overordnet mål :	Oslo kommune skal arbeide aktivt for at kommunens globale leverandørkjeder skal ivareta grunnleggende menneskerettigheter, ILOs kjernekonvensjoner og folkerettens regler som Norge er forpliktet av gjennom FN-vedtak, og kommunen skal benytte kategoristyring for å øke andel rettferdigsertifiserte produkter.
Status :	<p>Vi avsluttet revisjon av samkjøpsavtalen på frukt og grønt, storkjøkken. Revisjonen ga verdifull innsikt, og leverandøren uttrykte at de også satte pris på prosessen. Som følge av revisjonen endret de blant annet rutinene sine for oppfølging av underleverandørene sine.</p> <p>Oslo kommune fremmer etisk og rettferdig handel ved å etterspørre Fairtrade eller tilsvarende rettferdig handel-sertifiserte produkter innen mat- og drikkesektoren. Vi lyste ut ny samkjøpsavtale for kjøp av forbruksmateriell hvor krav til Fairtrade eller tilsvarende merkeordninger ble benyttet i kravspesifikasjon.</p> <p>I tillegg benyttes kategori- og sortimentstyring for å øke andelen Fairtrade- og rettferdigsertifiserte produkter på samkjøpsavtalene for mat og drikke. Dette virkemiddelet benyttes også for å øke andelen av økologiske varer og innebærer at det som standard tilbys økologiske egg, melk, kaffe og bananer på avtalene. Kaffe, bananer og kakao er i tillegg merket Fairtrade.</p>
Mål i rapporteringsåret :	I 2025 jobbet vi særlig med matsvinn og kompetanseheving, med mål om å utvikle et E-læringskurs for barnehager. Det var også fokus på å etterleve klima- og miljøkrav i anskaffelser og målet om reduksjon i kommunens kjøttforbruk og matsvinn ble videreført. Videre var det mål om å bidra til økt forbruk av rettferdig handel-sertifiserte produkter i aktuelle kategorier.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Utførte tiltak:

- Høsten 2025 stilte Oslo kommune krav om rettferdig handel-sertifisert kaffe i forbindelse med utlysning av ny rammeavtale for forbruksmateriell.
- Utarbeidet veileder for anskaffelser av rettferdig handel-sertifiserte varer. Den inneholder anbefalte krav i form av minimumskrav til kravspesifikasjoner og tildelingskriterier. Veilederen vil forenkle og effektivisere anskaffelser av rettferdig handel-sertifiserte produkter i Oslo kommune. Den inneholder anbefalte krav i form av minimumskrav til kravspesifikasjoner og tildelingskriterier.
- Ferdigstilte revisjon av samkjøpsavtalen på frukt og grønt, storkjøkken.
- Oslo kommune hadde en kampanje i Fairtrade-uka i samarbeid med egne leverandører og næringslivet i Oslo rettet mot innbyggerne, næringslivet og virksomhetene i kommunen.

- Arbeid med tiltakene i Handlingsplan for bærekraftig, sunn og mer plantebasert mat i Oslo kommune pågår. OKF følger opp og koordinerer handlingsplanen, med medvirkning fra faggruppen for bærekraftig og sunn mat. I 2025 ble det gjennomført flere arbeidsmøter med faggruppen.
- Veiledning til virksomhetene er et viktig tiltak for å styrke implementering av handlingsplanen, og øke kompetansen om sunn og bærekraftig mat. Som en del av dette arbeidet ble den årlige matkonferansen arrangert, med fokus på teori og praktisk matlaging for ansatte i blant annet barnehage og sykehjem.
- E-læringskurs om sunn og bærekraftig mat ble tildelt alle ansatte i kommunale barnehager i 2025, med mål om gjennomføring i løpet av 2026. Over 700 ansatte har allerede tatt kurset.
- Den digitale matsvinnappen ble lansert for barnehager i slutten av 2025. I denne appen skal alle barnehager registrere matsvinnet minimum 4 uker årlig.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Faktiske eller forventede resultater av tiltakene:

Revisjonen av samkjøpsavtalen på frukt og grønt, storkjøkken ga verdifull innsikt og økt kompetanse om leverandørkjeden. Som følge av revisjonen endret leverandøren blant annet rutine for oppfølging av underleverandørene.

Den ferdigstilte veilederen for rettferdig handel-sertifiserte anskaffelser har gjort det enklere å stille riktige krav og bidrar til mer enhetlig og ansvarlig praksis. Kommunen vil fortsette å styrke arbeidet med å øke andel rettferdig handel-sertifiserte mat- og drikkevarer, følge opp leverandører i sektoren gjennom dialog og revisjoner for å sikre fortsatt risikoreduksjon.

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår:

Oslo kommune skal utlyse ny rammeavtale for mat og drikke i 2026 (meierivarer, frukt og grønt, storkjøkken og detaljist). I disse anskaffelsene vil kommunen legge vekt på krav om aktsomhetsvurderinger til leverandørene, og ha fokus på dyrevelferd, klima og miljø. Vi ønsker økt rettferdig handel ved å stille krav om merkeordningen Fairtrade eller tilsvarende ved anskaffelse av risikoprodukter som kaffe, te og bananer.

I 2026 vil kommunen fortsette å prioritere arbeidet med matsvinn og kompetanseheving. Dette inkluderer videreføring av e-læringskurs, bruk av matsvinnappen for systematisk registrering, samt utvikling av en tiltaksbank med praktiske og effektive tiltak som kan hjelpe virksomhetene med å redusere matsvinn.

	Medisinsk forbruksmateriell
Overordnet mål :	Oslo kommune skal arbeide aktivt for at kommunens globale leverandørkjeder skal ivareta grunnleggende menneskerettigheter, ILOs kjernekonvensjoner og folkerettens regler som Norge er forpliktet av gjennom FN-vedtak, og kommunen skal benytte kategoristyring for å øke andel rettferdigsertifiserte produkter.
Status :	Det har i 2025 blitt avdekket flere tilfeller av tvangsarbeid i Malaysia i produksjon av støpeformene som brukes når engangshansker produseres. Oslo kommune har derfor vært i dialog med våre leverandører av engangshansker for å kartlegge og få best mulig oversikt over leverandørkjedene for å forstå om dette også skjer i våre leverandørkjeder. Det varierer i noe grad hvorvidt vi får all informasjon om sporbarhet som vi etterspør, men opplever samtidig at leverandørene våre tar dette på alvor og fortsetter å be om slik informasjon fra sine underleverandører når de i utgangspunktet ikke har ønsket å dele.
Mål i rapporteringsåret :	Oslo kommune er bærekraftig og ansvarlig forbruker.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Utførte tiltak og begrunnelse:

- Dialog med leverandørene våre på avtaler for medisinsk forbruksmateriell og forbruksmateriell for å kartlegge leverandørkjedene for engangshansker. Gjennomsliktighet og sporbarhet er viktig for å ha oversikt.
- Igangsatt samarbeid med andre europeiske offentlige innkjøpere med fokus på migrantarbeidere i leverandørkjeden for engangshansker.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår:

Oslo kommune har blitt med i et samarbeid mellom flere europeiske offentlige oppdragsgivere for å kartlegge situasjonen på fabrikker i leverandørkjeden til engangshansker. Vi vil samarbeide med lokale sivilsamfunnsorganisasjoner for å opprette dialog med arbeiderne. Målet er å få bedre innsikt i hvilke tiltak offentlige innkjøpere kan gjøre for å forbedre situasjonen.

	Tekstil
Overordnet mål :	Oslo kommune skal arbeide aktivt for at kommunens globale leverandørkjeder skal ivareta grunnleggende menneskerettigheter, ILOs kjernekonvensjoner og folkerettens regler som Norge er forpliktet av gjennom FN-vedtak, og kommunen skal benytte kategoristyring for å øke andel rettferdigsertifiserte produkter.
Status :	Oslo kommunes anskaffelser av arbeidsklær skjer i en varekategori med betydelig risiko, særlig fordi tekstilproduksjon i stor grad foregår i komplekse, globale leverandørkjeder. I disse produksjonskjedene er det velkjent fare for brudd på grunnleggende menneskerettigheter, inkludert lave lønninger, lange arbeidsdager, begrenset organisasjonsfrihet og mangelfulle sikkerhets- og arbeidsvilkår. Arbeidsklær medfører også risiko for helsefarlige kjemikalier både i produksjon og bruk.
Mål i rapporteringsåret :	Oslo kommune er bærekraftig og ansvarlig forbruker.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Utførte tiltak og begrunnelse:

Tekstil er et høyrisikoprodukt, hvor det er aktuelt å stille krav om tredjeparts merkeordning. I 2025 utarbeidet kommunen en veileder med mål om å forenkle og effektivisere anskaffelser av rettferdig handel-sertifiserte produkter, bl.a. gjennom å vise konkrete eksempler på krav og kriterier som kan stilles i konkurranser. Veilederen gir oversikt over sentrale merkeordninger for rettferdig handel, inklusive for tekstil sektoren. Veilederen vil bidra til å sette gode krav og kriterier om tredjeparts merkeordning ved anskaffelser av høyrisiko varer som tekstil. Denne type risikoreduserende tiltak vil sikre bedre sporbarhet og mer ansvarlig produksjon i høyrisikoland.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår:

Oslo kommune har annonsert at det skal gjennomføres en ny åpen anbudskonkurranse om rammeavtale for arbeidsklær, skotøy og verneutstyr. Her vil det bli satt krav til ansvarlig næringsliv (aktsomhetsvurderinger). For Oslo kommune er det aktuelt å stille krav til rettferdig handel-sertifiserte produkter i anskaffelser av bomullstekstiler.

	Forbruksmateriell
Overordnet mål :	Oslo kommune skal arbeide aktivt for at kommunens globale leverandørkjeder skal ivareta grunnleggende menneskerettigheter, ILOs kjernekonvensjoner og folkerettens regler som Norge er forpliktet av gjennom FN-vedtak, og kommunen skal benytte kategoristyring for å øke andel rettferdigsertifiserte produkter.
Status :	Oslo kommune har i 2025 styrket arbeidet med ansvarlige leverandørkjeder innen kategorien forbruksmateriell. I utlysning av ny rammeavtale for forbruksmateriell ble det stilt tydelige krav om ansvarlig næringsliv og aktsomhetsvurderinger, samt innført minimumskrav om rettferdig handels-produserte varer. I forkant av anskaffelsen gjennomførte kommunen dialogmøter med leverandører, der det ble stilt grundige spørsmål om risiko for negativ påvirkning i leverandørkjedene, sporbarhet, og oppfølging av underleverandører.
Mål i rapporteringsåret :	Oslo kommune er bærekraftig og ansvarlig forbruker.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Utførte tiltak og begrunnelse:

Produksjon av forbruksmateriell, som papir, kaffe, penner, mm, skjer ofte i land med lavere arbeidsstandarder. Avdelingen for anskaffelser og bærekraft utlyste i 2025 anskaffelse av rammeavtale for forbruksmateriell til renhold, tørk og hygiene, kontor, skole og kjøkken/servering. I anskaffelsen ble det satt krav til leverandør om å gjøre aktsomhetsvurderinger. Videre inneholdt den minimumskrav om rettferdig handels-produserte varer (kaffe).

I forkant av konkurransen/anskaffelsen ble det gjennomført dialogmøter med leverandører. Under møtene deltok ekspert/fagansvarlig for etisk handel. Leverandørene ble stilt grundige spørsmål om leverandørkjedene, hvor de ble bedt om å utdype ift negativ påvirkning på mennesker, dyr og samfunn. Dette inkluderte bl.a. spørsmål om systemer for sporbarhet, eller tilsvarende for oppfølging av underleverandørene, rutiner for aktsomhetsvurderinger, også ift underleverandører, systemer for å etterspørre code of conduct fra egne leverandører, mm.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Faktiske eller forventede resultater av tiltakene:

Tiltakene gjennomført i 2025 har styrket Oslo kommunes mulighet til å redusere risiko i leverandørkjedene for forbruksmateriell. Kravet om aktsomhetsvurderinger i anskaffelsen, kombinert med minimumskrav om rettferdig handels-produserte varer, er risikoreducerende tiltak. Dialogmøtene med leverandører, der kommunen stilte detaljerte spørsmål om negativ påvirkning, underleverandører og sporbarhet, har også bidratt til økt åpenhet og tydeligere forventninger, noe som gir bedre grunnlag for å avdekke og håndtere faktiske negative forhold.

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår:

Kommunen planlegger systematiske kontraktsoppfølgingsmøter med leverandør, med vekt på dokumenterte aktsomhetsvurderinger og håndtering av risiko i underleverandørkjeden.

	<p>Fare for arbeidslivskriminalitet, sosial dumping, korrupsjon og annen utnyttelse av arbeidskraft i Oslo kommunes bygg-, anlegg- og tjenestekontrakter.</p>
<p>Overordnet mål :</p>	<p>Oslo kommunes anskaffelsesvirksomhet skal bidra til et anstendig arbeidsliv. For å nå dette målet arbeider Oslo kommune kontinuerlig med å forebygge og bekjempe arbeidslivskriminalitet, sosial dumping og korrupsjon. Dette inkluderer arbeid som skal forhindre utnyttelse og ekskludering av sårbar arbeidskraft. Som et ledd i dette arbeidet vedtok byrådet i 2017 Osломodellen. I 2023 ble revidert versjon av Osломodellen vedtatt og fra september 2023 gjelder nye bestemmelser. Osломodellen består blant annet av en rekke seriøsitetstkrav som skal brukes i kommunens bygge-, anleggs- og tjenesteanskaffelser. Oslo kommune har i relasjon til Osломodellen et overordnet mål om at 50 prosent andel av arbeidede timer skal utføres av fagarbeidere, og at 10 prosent av alle arbeidede timer skal utføres av lærlinger. I tillegg stilles det krav om at utførelsen av kontraktsarbeidet i all hovedsak skal utføres av fast ansatte i 100 prosent stilling.</p>
<p>Status :</p>	<p>Oslo kommune benytter HMSREG i kontraktsoppfølgingen. HMSREG er kommunens system for elektronisk mannskapsoppfølging på bygge- og anleggsplasser og renholdslokasjoner. HMSREG-systemet gir oss oversikt over hvem som er på våre byggeplasser i sanntid, og muliggjør derfor oversikt og kontroll. Systemet er videreutviklet for å gi en større fleksibilitet i oppfølgingen av leverandørene og i målingen av måloppnåelsen.</p> <p>Oslo kommune er en stor markedsaktør innen flere bransjer med høy risiko for arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. For å redusere denne risikoen og bidra til bekjempelse, må Oslo kommune ha god kontroll og kontraktsoppfølging. Osломodellen med seriøsitetstkrav er kommunens viktigste våpen mot useriøse og kriminelle leverandører, og den må jevnlig revideres og oppdateres i tråd med utviklingen.</p> <p>I 2025 jobbet Oslo kommune med å oppnå målet om at 10 prosent andel av alle arbeidede timer innenfor bygg og anlegg skal utføres av lærlinger. I tillegg oppnådde Oslo kommune i underkant av 50 prosent fagarbeidere for oppdrag innenfor samme bransje. Da tallene kan variere etter hvilke prosjekter som til enhver tid er i gang i kommunen, fluktuerer tallene noe. Målene videreføres og det jobbes med å sikre at korrekte mannskapslister gir korrekt datagrunnlag. Det gjennomføres løpende kontroll av innsendt dokumentasjon.</p>

Mål i rapporteringsåret :

Et av målene for 2025 var å forebygge og bekjempe korrupsjon, arbeidslivskriminalitet og sosial dumping i våre leverandørkjeder. Dette inkluderer arbeid som skal forhindre utnyttelse og ekskludering av sårbar arbeidskraft. Et delmål har vært å få bedre datagrunnlag på faglærte og lærlinger.

For å styrke arbeidet, samarbeider Oslo kommunen med relevante kommunale aktører og ulike statlige kontrollaktører samt fagorganisasjoner.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Iverksatte eller planlagte tiltak:

- Oslo kommune har i 2025 publisert leverandørreskontro på internett. I tillegg er det påbegynt arbeid med e-læringskurs for vårt anti-korrupsjonsarbeid.
- Det er utviklet bedre rapporteringsverktøy for å måle andel fagarbeidere og lærlinger innen håndverksfagene på kommunens byggeplasser. Dette gjør at kommunen kan sette inn målrettede tiltak for å bedre andelen hos enkelt virksomheter i kommunen, og kartlegge behov for kontroller og oppfølging.
- Kommunen jobber med å oppnå en stabil andel lærlinger innen håndverksfagene på kommunens byggeplasser på måltallet 10 prosent. Det er derfor gjennomført manuelle kontroller av fagarbeidere på håndverkertjenester som vil fortsette i 2026.
- På kontrollområdet er det gjennomført over 250 kontroller, fordelt på både kontroll av lønns- og arbeidsvilkår og stedlige kontroller.
- Det er, for å oppnå mål om optimal bruk av HMSREG, fortsatt gjennomført opplæring av superbrukere og andre som er ansvarlig for HMSREG i virksomhetene.
- OKF har også gjennomført kontroller i samarbeid med Akrim senteret sommeren 2025. Det er også gjennomført omfattende revisjon av risikoområder.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår:

- I tildelingsbrev for 2026 har Økonomi- og forvaltningsetaten (OKF) ansvar for at å identifisere kostnadseffektive måter å strukturere arbeidet mot arbeidslivskriminalitet for å understøtte et seriøst arbeidsliv og sikre systematisk oppfølging av kommunens leverandørkjeder.
- OKF skal fortsette å samle erfaringer om bruk og effekt av Osломodellens seriøsitetsbestemmelser og krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv.
- OKF skal fortsette å styrke sitt arbeid med kontraktsoppfølging, og gjennomføre flere revisjoner av samkjøpsavtalene i egen regi.
- Måltatt for antall byggeplasskontroller gjennomført og registrert i kommunens mannskapsoppfølgingssystem /HMSREG) er satt til 200.

- OKF skal bidra til utvikling og oppfølging av Oslo modellen, inkl. HMSREG, slik at Oslo kommunes anskaffelser er et effektivt verktøy for å fremme respekt for menneskerettigheter og et seriøst og anstendig arbeidsliv.

	Batterier
Overordnet mål :	Oslo kommune skal arbeide aktivt for at kommunens globale leverandørkjeder skal ivareta grunnleggende menneskerettigheter, ILOs kjernekonvensjoner og folkerettens regler som Norge er forpliktet av gjennom FN-vedtak, og kommunen skal benytte kategoristyring for å øke andel rettferdigsertifiserte produkter.
Status :	Vi har i 2025 etablert et tettere samarbeid med Ruter for å se på hvordan vi kan jobbe med ansvarlige leverandørkjeder, redusere indirekte utslipp og styrke sirkulærøkonomien knyttet til batteriene vi anskaffer. EUs batteriforordning vil være en nyttig inngang framover, men oppleves som noe krevende å holde seg oppdatert på. Vi tror et samarbeid vil gjøre det enklere å holde oversikt over tidslinjen til de ulike kravene og hvordan vi kan bruke de i fremtidige anskaffelser. Vi ser at det er varierende med kunnskap knyttet til kravene i batteriforordningen hos våre leverandører og at det vil være nyttig om vi innkjøpere tilnærmer oss markedet på en lik måte.
Mål i rapporteringsåret :	Oslo kommune er en bærekraftig og ansvarlig forbruker.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Utførte tiltak og begrunnelse:

- Kommunen ble i 2022 med i “Low-emission vehicles programme”, i regi av Electronics Watch; et samarbeid med internasjonale offentlige oppdragsgivere. Dette var et treårig prosjekt for å forbedre de sosiale og miljømessige utfordringene knyttet til produksjon av batterier og elektroniske komponenter i kjøretøy. Vi har deltatt i leverandørdialoger med bilprodusenter og resellers. Prosjektet ble avsluttet i 2025.
- Oslo kommune har signert på en innkjøpserklæring om å stille klima- og bærekraftskrav til kjøretøy og batterier gjennom prosjektet «Hele bilen til null».
- Vi stiller krav om aktsomhetsvurderinger i dynamiske innkjøpsordninger for lette og mellomtunge kjøretøy, hjullastere og traktorer.
- Vi har inngått et samarbeid med Ruter om bærekraftige batterier.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår:

- Vi skal i 2026 jobbe med hvordan føringene og klimakravene i ZEROs innkjøpserklæring (Hele bilen til null) skal følges opp. Prosjektet har kartlagt klimakonsekvenser, arbeidsforhold og status på sporbarhet for verdikjeden til kjøretøy og batterier.

- Fortsette og videreutvikle samarbeidsforumet med Ruter.

- Tilpasset oppfølging av arbeid med aktsomhetsvurderinger for leverandører kvalifisert til innkjøpsordningene, basert på kartlagte risiko og tiltak i kvalifikasjonsfasen. Innkjøpsordningen for lette kjøretøy har størst volum og prioriteres.

ANDRE TILTAK FOR Å HÅNDTERE NEGATIV PÅVIRKNING

Beskriv virksomhetens generelle tiltak for å stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning knyttet til anskaffelser, også i leverandørkjeden.

3.B.1 Reduksjon av natur- og miljøpåvirkning

Kommunen har i anskaffelsesstrategien og klimastrategien vedtatt at anskaffelser skal benyttes som et strategisk virkemiddel innenfor klima- og miljøområdet. Kommunen skal stille miljøkrav til transport i egne anskaffelser, samt skifte ut egen kjøretøy- og maskinflåte til klimavennlige alternativer. Kommunen skal gå i bresjen for stadig mer resirkulering, gjenbruk og deling. Det skal legges til rette for størst mulig ombruk og materialgjenvinning. Kommunen skal beregne leveransens kostnad ut fra et livssyklusperspektiv. Klima- og miljøavtrykk og ressursbruk i hele levetiden – fra produksjon, forbruk og til avfallsfasen – skal i størst mulig grad inngå i beregningen, og legge føringer for hvilke løsninger som blir valgt.

I 2025 ble 4 avtaler innenfor IKT-utstyr fornyet. Disse inneholder flere tiltak som skal redusere klima- og miljøfotavtrykket, blant annet: avhending av brukt utstyr til ombruk, mer brukervennlige reparasjonstjenester, miljømerket utstyr, krav til lenger levetid og ytelse, og muligheter for å teste ut bruktkjøp. Avtalen for kjøp av PC-er og skjermer var også finalist til Zero-konferansens "årets lokale klimatiltak".

Kommunen jobber med sirkulær økonomi i vår innkjøpspraksis både for å redusere egen miljøpåvirkning, og for å benytte innkjøpsmakten til å stimulere til utvikling og bruk av mindre miljøbelastende løsninger i leverandørmarkedet. Å jobbe med tiltak som bidrar til mer sirkulær økonomi er et risikoreduserende tiltak i seg selv, da et redusert og mer sirkulært forbruk bidrar til å begrense ressursuttak, forurensning og avhengighet av sårbare ressurser og forsyningskjeder. Dette igjen bidrar til å beskytte miljø, menneskers helse og samfunnets stabilitet på lang sikt.

Det er lagt ambisiøse føringer for sirkulær økonomi og anskaffelser i en rekke styrende dokumenter. I Byrådsplattformen står det at Oslo kommune skal «bruke innkjøpsmakten til å utvide markedet for grønne og innovative løsninger». Oslo kommunes temaplan for sirkulær økonomi mot 2030 står det at Oslo kommune har som mål å ha et forbruk av jomfruelige naturressurser som er redusert til et nivå som kan anses som forenlig med et globalt bærekraftig forbruk. I Oslo kommunes klimastrategi er det vedtatt at «Oslos bidrag til klimagassutslipp utenfor kommunen er betydelig lavere i 2030 enn i 2020».

Oslo kommune har flere samkjøpsavtaler som tilrettelegger for mer sirkulært forbruk innen miljømessig prioriterte kategorier som IKT-produkter, møbler og tekstiler.

3.B.2 Reduksjon av klimagassutslipp

Et hovedmål for Oslos klimaarbeid er at de direkte utslippene av klimagasser skal kuttes med 95 prosent innen 2030 (fra 2009). Per 2023 er utslippene redusert med 30 prosent. Det er et eget mål for bygg og anlegg i Oslos klimastrategi at «Bygge- og anleggsvirksomheten i Oslo skal bli fossilfri, deretter utslippsfri innen 2030», og et mål om at «Oslo skal begrense utslipp knyttet til materialforbruk til bygg og anlegg». Alle Oslo kommunes virksomheter skal benytte standard klima- og miljøkrav til kommunens bygge- og anleggsplasser. Det er fra 1.1.2025 krav om minimum utslippsfrie anleggsmaskiner og utslippsfrie eller biogassdrevne kjøretøy til transport av masser.

Se spesielt tiltak knyttet til kommunens arbeid med bærekraftig mat, utslippsfrie bygge- og anleggsplasser og klimavennlige transportløsninger. Det stilles miljøkrav til transport i alle kontraktene på samkjøp, der hvor dette er relevant. Kravene bidrar til at leverandører og underleverandører tar i bruk klimavennlige transportløsninger. Siden 2023 har OKF stilt krav om at sisteledet av transporten på nye samkjøpsavtaler utelukkende skal gjøre med nullutslipps- eller biogasskjøretøy. Slike tiltak bidrar til at kommunen når 2025-målet om nullutslipp eller biogass for leveranser av varer og tjenester.

Om lag en femtedel av de direkte klimagassutslippene i Oslo kan tilskrives bygge- og anleggsvirksomheten. I tillegg er det betydelige utslipp knyttet til materialbruken i bygg og anlegg: For Oslo kommunes egen virksomhet utgjør utslipp fra materialbruk i våre bygg og infrastruktur anslagsvis opp mot halvparten av de indirekte klimagassutslippene og er dermed den største kilden til indirekte utslipp.

For de direkte utslippene fra bygg og anlegg er status at det i 2019 er vedtatt standard klima- og miljøkrav for Oslo kommunes anskaffelser av bygg og anlegg. Kravene har gitt betydelige resultater: Fra nær null utslippsfrie anleggsmaskiner, til det første pilotprosjektet i Olav V sgt i 2019, til over 60 prosjekter med helt eller delvis elektrisk anleggsdrift i 2023. Over 77 prosent av energibruken på Oslo kommunes bygge- og anleggsplasser i 2023 var elektrisk/ utslippsfri. Avdelingen for anskaffelser og bærekraft har i 2024 arbeidet med å revidere standardkravene. Dette for å tilpasse kravene til markedssituasjonen og legge rette til for ytterligere utslippskutt på områder hvor det tidligere ikke er stilt krav. Reviderte krav forventes vedtatt av byrådet i løpet av våren 2025.

Avdelingen for anskaffelser og bærekraft har ledet arbeidet med å etablere nye felles krav til materialer i Oslo kommunes bygge- og anleggsanskaffelser. Arbeidet bygger på erfaringer som er gjort av virksomhetene i kommunen, med innspill fra næringen og interesseorganisasjoner. Arbeidet med nye materialkrav vil fortsette inn i 2025.

3.B.3 Tilpasning av egen innkjøpspraksis (sourcing)

For alle anskaffelser utarbeider vi en kontraktstrategi. Denne inneholder punkter om samfunnsansvar som skal vurderes ifm anskaffelsen. Seksjon for bærekraftig utvikling bistår inn i samkjøpsavtaler, og i anskaffelsene de øvrige virksomhetene i kommunen er ansvarlig for. Vi har oppstartsmøter hvor vi prioriterer hvilke tiltak som skal gjøres og samarbeider med avtaleforvaltere for økt fokus og kompetanse på samfunnsansvar.

Kommunen jobber med sirkulær økonomi i vår innkjøpspraksis både for å redusere egen miljøpåvirkning, og for å benytte innkjøpsmakten til å stimulere til utvikling og bruk av mindre miljøbelastende løsninger i leverandørmarkedet. Kommunens anskaffelsesstrategi sier at kommunen skal gå i bresjen for stadig mer resirkulering, gjenbruk og deling, og at det skal legges til rette for størst mulig ombruk og materialgjenvinning.

For å lykkes med å endre kommunens forbruksmønster, som igjen fører til tilpasninger i egen innkjøpspraksis, er det avgjørende at de mest bærekraftige og riktige forbruksvalgene også blir enkle å gjennomføre. Dette forutsetter tilrettelegging for helhetlige og brukervennlige tjenester, utvikling av kultur, holdninger og arbeidsmetoder som støtter opp under ansvarlig forbruk og sirkulær praksis.

Et godt eksempel på hvor vi har fått til endringer i forbruksmønsteret er på møbel-området, der kommunen har etablert avtaler for reparasjon, redesign og forlengelse av levetid. Avtalene omfatter blant annet møbeltapetsing, møbelsnekkerarbeid, kartlegging av behov og veiledning til ny bruk. I samkjøpsavtalen for møbler er det også mulig å kjøpe brukte produkter. For bestillerne er det utviklet tydelig merking av både brukte og miljømerkede produkter i nettbutikkene, slik at mer miljøvennlige alternativer blir synlige og enkle å velge.

Kommunens egen ombruksplattform for møbler og inventar er tatt i bruk i virksomhetene og gjør det mulig å utnytte møbler bedre, forlenge levetiden og legge til rette for effektiv deling på tvers av organisasjonen. På samme måte er avtalen for arbeidsklær og sko utformet med sirkulær økonomi som prinsipp. Reparasjon er inkludert i avtalen, og det er gjort tiltak for å oppfordre virksomhetene til å velge reparasjon fremfor nykjøp når plagg blir ødelagt.

3.B.4 Valg av produkter og sertifiseringer

Oslo kommune arbeider systematisk for å styrke etisk og rettferdig handel gjennom innkjøp av rettferdig handel-sertifiserte produkter. Vi gjør dette bl.a. ved å etterspørre Fairtrade eller tilsvarende tredjepartssertifiseringer. For kommunen er det særlig aktuelt å benytte slike ordninger ved innkjøp av høyrisiko vareprodukter som kaffe, te, kakao og bananer, men også for møbler, tekstiler og IKT-produkter. Dette er varegrupper som er forbundet med høy risiko for brudd på menneskerettigheter og arbeidsstandarder.

Kommunen utarbeidet i 2025 en veileder for anskaffelser av rettferdig handel-sertifiserte varer. Veilederen vil gjøre det enklere og mer effektivt å anskaffe rettferdig handel-sertifiserte produkter i Oslo kommune gjennom bl.a. å ha utarbeidet anbefalte krav i form av minimumskrav til kravspesifikasjoner og tildelingskriterier. Veilederen gir også en oversikt over sentrale merkeordninger for rettferdig handel, og beskriver hvordan disse kan benyttes som både dokumentasjon og risikoreduserende tiltak ved anskaffelser av høyrisikoprodukter. Veilederen bidrar til mer enhetlig og ansvarlig praksis, og gjør det enklere for virksomheter å stille riktige krav. Kommunen vil videreføre dette arbeidet gjennom tett leverandørdialog og løpende oppfølging.

I tillegg brukes kategori- og sortimentstyring aktivt for å øke andelen sertifiserte produkter i kommunens samkjøpsavtaler for mat og drikke. Dette har gitt positive effekter. Andelen innkjøp av rettferdig handel sertifiserte varer, slik som Fairtrade og tilsvarende merkede produkter, har økt jevnt de siste årene. har også økt de siste årene. For perioden juli 2024–juli 2025 var 55 prosent av de mest relevante høyrisikoproduktene (kaffe, te, bananer, sukker og kakao) Fairtrade-merket eller tilsvarende. Innkjøpsandelen av Fairtrade-kaffe var 56 prosent, mens 80 prosent av bananer og 93 prosent av kakao var sertifisert etter tilsvarende ordninger. Kommunen vil fortsette å styrke arbeidet med å øke andel rettferdig handel-sertifiserte mat- og drikkevarer, følge opp leverandører i sektoren gjennom dialog og revisjoner for å sikre fortsatt risikoreduksjon.

Fairphone ble tatt inn på samkjøpsavtalen for mobiltelefoner i 2022 og ble brukertestet med kommunens virksomheter i 2023. Flere virksomheter har tatt telefonen i bruk, og noen virksomheter har valgt den som standard arbeidsplasstelefon, slik som Utviklings- og kompetanseetaten, Klimaetaten og Gravplassetaten. I 2025 valgte også Velferdsetaten å benytte denne som standard og Barne- og Familieetaten skulle se om de også skulle gjøre dette. Mobiltelefonen benytter Fairtrade-sertifisert gull og mer rettferdig litium i egen produksjon

3.B.5 Støtte aktivt opp om fri fagorganisering og kollektive forhandlinger, eller der lovverket ikke tillater dette, støtte aktivt opp om andre former for demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon

Krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv innebærer krav til arbeid med fri fagorganisering og kollektive forhandlinger. I anskaffelse av arbeidstøy ble det stilt spesifikt krav til arbeid med sosial dialog på fabrikk. Denne avtalen hadde oppstart januar 2023. Vi har i løpet av avtaleperioden fulgt opp dette kravet særskilt i vår dialog med leverandør, og opplever at de følger opp i sin leverandørkjede.

Gjennom medlemskapet vårt i Electronics Watch er vi med i en egen arbeidsgruppe på fri fagorganisering. Gruppen arbeider blant annet med hvordan offentlige oppdragsgivere kan utvikle krav og kriterier som kan brukes i offentlige anskaffelser som støtter opp om fri fagorganisering.

3.B.6 Bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser i egen virksomhet og leverandørkjeden

Oslo kommune skal ha nulltoleranse mot korrupsjon og korrupsjonslignende forhold. Slike forhold skal ikke forekomme verken hos kommunens ansatte, politikere, leverandører eller samarbeidspartnere.

Oslo kommune har i lang tid hatt egne etiske regler for ansatte i kommunen. Det jobbes jevnlig med etiske dilemmaer og vi har utarbeidet et hefte med fremstilling av de etiske reglene. I tillegg er det tidligere etablert flere systemtiltak som skal forebygge korrupsjon, som for eksempel felles fakturasentral, elektronisk fakturabehandling, elektronisk kontraktoppfølgingsverktøy m.m.

Det er også etablert en egen varslingskanal hvor man kan varsle om korrupsjon, misligheter og andre lovbrudd. I Oslomodellen er korrupsjon ett av elementene leverandørene skal vurdere når de skal gjøre aktsomhetsvurderinger. Dette ble tatt inn da Oslomodellen ble revidert i 2023.

I desember 2023 ble «Oslo kommunes overordnede tiltaksplan mot korrupsjon 2024– 2027» vedtatt. Tiltaksplanen inneholder tre tiltak på overordnet nivå. Disse handler om at kommunen skal ha systemer og styringsverktøy som effektivt understøtter arbeidet mot korrupsjon og korrupsjonslignende forhold, bevissthet og kompetanse hos kommunens ansatte og politikere til å forebygge, identifisere og håndtere korrupsjonsrisiko, og at Oslo kommune jobber systematisk for å følge opp korrupsjon og korrupsjonslignende hendelser. Tiltakene skal bidra til at kommunen jobber aktivt i alle deler av organisasjonen for å forhindre og bekjempe korrupsjon og korrupsjonslignende hendelser.

Ett av tiltakene i tiltaksplanen er å publisere en leverandøroversikt med oversikt over alle leverandører som har fakturert Oslo kommune med en verdi over 100 000 kr per år. Leverandøroversikten ble publisert på Oslo kommunes internettside januar 2025, inneholder navn på leverandører, navn på virksomheten som har kjøpt varer og tjenester samt påløpt verdi i forrige kalenderår. Oversikten oppdateres i januar hvert år.

Tiltaket har som mål å øke åpenheten og ansvarlighet i forbindelse med kommunens avtaleforhold, fremme rettfærdig konkurranse og legge til rette for bedre kommunikasjon med våre interessenter.

Det jobbes med å utvikle et e-læringskurs innen antikorrupsjon for ansatte i Oslo kommune. Kurset vil bestå av spørsmål, praktiske øvelser og dialogoppgaver. Dette skal ferdigstilles i 2026.

For å redusere risikoen for arbeidslivskriminalitet, sosial dumping og korrupsjon i kommunens kontrakter har Oslo kommune etablert omfattende krav kontrollmekanismer gjennom Oslomodellen. Den stiller blant annet krav om forhåndsgodkjenning av underleverandører, begrensning i antall ledd i leverandørkjeden, bruk av HMSR-kort/HMSREG og etterlevelse av lønns- og arbeidsvilkår. Gjennom Oslomodellen er vi sikret revisjonsrett og utvidede dokumentasjonskrav.

3.B.7 Annen relevant informasjon for hvordan dere arbeider med å redusere, forhindre og håndtere negativ innvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø.

Byrådsplattformen (2023- 2027) gir et godt innblikk i de politiske ambisjonene for å bruke kommunens innkjøpsmakt til å dra leverandørmarkedet i en grønnere, mer bærekraftig og samfunnsansvarlig retning.

Kommunen jobber med sirkulær økonomi i egen innkjøpspraksis for å redusere negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø. Vi bruker imidlertid innkjøpsmakten også for å stimulere til utvikling og bruk av mindre miljøbelastende løsninger i leverandørmarkedet.

Vi jobber systematisk med utvikling av nye modeller for hvordan behov for utstyr kan dekket mer sirkulært. Eksempler fra 2025 inkluderer:

- En konseptvalgutredning for forbruk og livssyklusforvaltning av IKT-utstyr, som resulterte i en anbefaling om å etablere kommunal utleie av PC-er med livssyklusforvaltning og ombruk som integrert del av modellen.
- En konseptvalgutredning på møbelområdet, igangsatt høsten 2025, med formål å vurdere ulike konsepter og sourcingmodeller som kan øke deling, ombruk og reparasjon av møbler og inventar.
- Utdelingen av kommunens første ombrukspris har synliggjorde gode eksempler på ombruk, reparasjon og redesign i virksomhetene, og som bidro til å skape engasjement og interesse for sirkulære løsninger.
- Kurs i grønn og sirkulær IKT for IKT-lærlinger, med fokus på hvordan sirkulære valg kan gjøres i praksis ved bestilling og forvaltning av utstyr.

I avtalen for vask og leie av helsetekstiler er det inkludert en opsjon for digitale skap, som skal bidra til å redusere svinn ved å sikre bedre kontroll over tekstiler. Effekten er både mindre avfall og reduserte svinnkostnader. Avtalen har også økt bruken av RFID-merking, som styrker sporbarhet og gir mer ressurs-effektiv forvaltning hos leverandøren.

A man with short brown hair and safety glasses is looking down at his work in a factory. The background is a blurred industrial environment with metal structures and machinery. The lighting is bright, coming from overhead fixtures.

4

Overvåking av gjennomføring og resultater

Overvåkning av gjennomføring og resultater handler om å måle effekten av systematikken og eget arbeid i hvert trinn i aktsomhetsvurderingene, og viser hvorvidt virksomheten gjør gode aktsomhetsvurderinger ved anskaffelser og i kontraktsoppfølging.

Virksomheten må ha systematikk og rutiner på plass for å kunne fange opp og kritisk vurdere egne konklusjoner, prioriteringer og tiltak som er gjort som en del av aktsomhetsvurderinger. Eksempelvis: Er kartlegging og prioritering av mest negativ påvirkning gjort på en faglig god og troverdig måte, og som reflekterer de faktiske forholdene? Virker tiltakene for å stanse, forebygge og/eller redusere virksomhetens negative påvirkning/skade etter hensikten? Er skade gjenopprettet der det er relevant? Dette kan gjelde tiltak virksomheten gjør selv og som utføres av eller i samarbeid med andre (f.eks leverandører).

Erfaringene virksomheten gjør seg med arbeidet med aktsomhetsvurderinger ved anskaffelser og i kontraktsoppfølging brukes for å forbedre prosesser og resultater i fremtiden.

4.A Overvåke og evaluere (oppfølging)

4.A.1 Beskriv hvem som har ansvar for å overvåke effekten av tiltak iverksatt for å håndtere virksomhetens vesentlige risiko for skade/negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø i forbindelse med anskaffelser, og hvordan overvåkingen gjennomføres i praksis.

Oslo kommune har en desentralisert anskaffelsesfunksjon som innebærer at virksomhetene har selvstendig ansvar for å inngå og forvalte egne avtaler. Unntaket er sentrale samkjøpsavtaler som dekker hele eller deler av kommunen. Avdelingen for anskaffelser og bærekraft har ansvar for kommunens samkjøpsportefølje. Dette innebærer å følge opp avtalene på overordnet nivå, med særlig vekt på bærekraft i prioriterte samkjøpsavtaler, og å overvåke effekten av tiltak, herunder effekten av Oslomodellen. Avdelingen har også ansvar for å samle erfaringer om bruk og effekt av Oslomodellens seriøsitetsbestemmelser og krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv.

Vi arbeider kontinuerlig med å utvikle og forbedre våre systemer og rutiner for overvåkning og måling av effektene av våre tiltak. Dette betyr bl.a. at vi ser på løsninger for hvordan vi kan utnytte nye digitale anskaffelsesverktøy i dette arbeidet. Videre utforsker vi mulighets-rommet for hvordan avdelingen kan foreta en mer sentralisert oppfølging og se på samlet effekt av tiltakene.

Kommunen samarbeider også med andre aktører nasjonalt og internasjonalt for å overvåke effekt av tiltak som er iverksatt for å håndtere vesentlig risiko innen utvalgte høyrisiko kategorier. Gjennom bl.a. medlemskapet i Electronics Watch, en uavhengig overvåkingsorganisasjon av arbeidsforhold i elektronikkindustrien, har kommunen i samarbeid med andre offentlige innkjøpere etterspurt større sporbarhet fra mobilprodusenter. Dette er et langsiktig arbeid.

Økonomi og forvaltningsetaten (OKF) og andre etater leverer årsberetning for sitt arbeid til byrådet. OKF sitter med data for analyse av kommunens innkjøp, og oversikt over krav som stilles i kommunen når det gjelder miljø, arbeidsliv med mer. Etaten har deltatt i FOU-prosjekt for å utvikle et verktøy for klimamåling av kommunens innkjøp. Formålet med prosjektet er å automatisere analyse av klimafotavtrykket i scope 1, 2 og 3 basert på fakturadata for å gjøre det enklere å måle effekter og prioritere tiltak.

Klimagassutslippene i Oslo skal være 95 prosent lavere i 2030 enn i 2009. For å målrette klimaarbeidet bruker Oslo kommune klimabudsjett som et styringsverktøy. Klimabudsjettet viser mål og tiltak som gjennomføres i Oslo for å kutte utslipp innenfor Oslos grenser og beskriver viktige satsinger for å nå målene i Klimastrategien. Ansvar for gjennomføring av tiltak og virkemidler fordeles på de kommunale virksomhetene og innebærer rapporteringskrav på lik linje med virksomhetenes økonomiske rapportering. Klimabudsjettet legges fram for hele økonomiplanperioden 2023-2026.

4.A.2 Hvor mange leverandører har vært gjenstand for kontraktsoppfølging knyttet til bærekraft, inkludert etiske- og sosiale krav, i rapporteringsåret (gjelder avtaler inngått i rapporteringsåret og avtaler inngått tidligere år)?

Etisk handel og krav til aktsomhetsvurderinger;

OKF gjør jevnlig risikovurderinger av avtaleområdene for samkjøpsavtalene, og gjør en prioritering av hvilke avtaler vi følger tettest opp. Som et minimum krever vi at alle leverandører på samkjøpsavtaler hvor det er stilt krav til aktsomhetsvurderinger skal levere egenrapportering knyttet til etisk handel. Etter at den reviderte Oslo-modellen trådte i kraft (hvor krav til aktsomhetsvurderinger ble innført), har OKF stilt slike krav i 24 samkjøpsavtaler i 2024 og 2025. I tillegg til disse avtalene, følger vi også opp de avtalene som ble inngått før Oslo-modellen ble revidert i 2023 og hvor det ble stilt sosiale krav. Totalt er det 38 leverandører som har vært gjenstand for kontraktsoppfølging av sosiale krav og krav til aktsomhetsvurderinger i rapporteringsåret.

Avtaler med høy prioritet følger vi opp tettere. I 2025 har vi fulgt særlig tett opp avtalene innenfor mat og drikke, IKT og medisinsk forbruksmateriell. Innenfor alle disse avtaleområdene har vi hatt jevnlig dialog med leverandører for å følge opp hvordan de jobber med aktsomhetsvurderinger og sporbarhet i leverandørkjeden. I 2025 har vi også hatt et særlig fokus på ulovlig okkupasjon i dialogen med leverandørene våre.

Oslo kommune v/ daværende Utviklings- og kompetansetaten, Sykehusinnkjøp og DFØ v/Statens innkjøpscenter inngikk i 2022 en formell samarbeidsavtale om å ivareta menneske- og arbeidstakerrettigheter i anskaffelser av bl.a. IKT-utstyr. I 2025 har vi igangsatt felles revisjon av samkjøpsavtale på mobiltelefoner, ettersom vi har samme leverandør. Vi mener en felles revisjon er effektiv bruk av tid og ressurser, og vil bidra til en bedre kvalitetssikring av arbeidet. For leverandøren mener vi også at det er hensiktsmessig at vi som oppdragsgivere kan samarbeide om slik oppfølging, heller enn at de eventuelt ville måtte forholde seg til tre ulike revisjoner av samme type tematikk

Som del av samarbeidet har vi også vært i møter med produsentleddet Apple i et forsøk på å få mer innsikt i deres leverandørkjeder. Ingen av oppdragsgiverne har fått informasjonen vi har etterspurt, og vi har derfor sendt en felles henvendelse sammen med andre medlemmer i Electronics Watch til Apple og bedt om innsikt i leverandørkjeden deres. Vi har fortsatt ikke fått noe tilfredsstillende svar på henvendelsen.

Arbeidslivskriminalitet:

Det har blitt gjennomført kontroller og revisjoner tilknyttet til seriøstetsbestemmelsene som regulerer arbeidslivskriminalitet på kommunens byggeplasser og renholdskontrakter. I 2025 gjennomførte OKF over 250 kontroller, fordelt på både kontroll av lønns- og arbeidsvilkår og stedlige kontroller. Det er også gjennomført kontroller i samarbeid med Akrim senteret sommeren 2025. Det er også gjennomført omfattende revisjon av risikoområder.

Sirkulær økonomi:

I flere av kommunens samkjøpsavtaler er det stilt krav til at leverandørene aktivt skal samarbeide med kommunen for å fremme sirkulær økonomi. Eksempelvis i samkjøpsavtalen for møbler til kontor, skole og institusjon er brukte møbler inkludert som en del av tilbudet. Leverandørene følges tett opp for å fremme salg av brukte møbler, samtidig som det legges vekt på standard sortiment og miljømerkede produkter.

Dyrevelferd:

Oslo kommune har stilt krav til dyrevelferd i flere avtaler innen mat- og drikkeavtaler. Det stilles blant annet krav til å fase ut hurtigvoksende kyllingraser, og å tilby bedre vilkår enn det som kommer frem av minimumskravene i gjeldende regelverk for storfe, svin og kylling. Leverandørene plikter å dokumentere hvordan de jobber med tematikken. Vi har hatt fokus på oppfølgingen av krav til dyrevelferd ifm meieriavtalen.

4.A.3 Er det i rapporteringsåret identifisert avvik fra de etiske- og sosiale kravene hos aktører i leverandørkjeden? Faktiske negative konsekvenser for mennesker, dyr, samfunn og miljø omfattes. Manglende åpenhet om leverandørkjede og manglende bærekraftspolicy kan også være vanlige avvik. Hvis ja: Angi type avvik, hvor i leverandørkjeden avvikene er identifisert, tiltak iverksatt for å rette avvikene, samt status.

1

Type avvik (barnearbeid, HMS, lønn, arbeidstid etc)	
Hvor i leverandørkjeden?	
Tiltak iverksatt for å rette avvik	
Status	

5

Kommunikasjon av hvordan negativ påvirkning/skade er håndtert

Forutsetningen for god ekstern kommunikasjon om arbeidet knyttet til virksomhetens aktsomhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis er at den bygger på konkrete aktiviteter og resultater. Det vil si ekstern kommunikasjon av policyer, strategier, retningslinjer, prosesser og aktiviteter knyttet til å identifisere og håndtere virksomhetens faktiske og potensielle negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, inkludert funn og effekt og resultater av tiltakene/aktivitetene.

5.A Kommunisere eksternt (oppfølging)

5.A.1 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer offentlig rundt eget arbeid med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser, kartlegging og håndtering av negativ påvirkning/skade

Oslo kommune har informasjon til leverandører på sine nettsider, samt gjennom eksterne samarbeidspartnere og eksterne rapporter til Etisk handel Norge og Global Compact.

Aktuelle lenker:

- Oslo kommune sine nettsider: www.oslo.kommune.no;
- Oslo kommunes nettside om arbeid med FNs bærekrafts mål: <https://www.oslo.kommune.no/politikk/kommuneplan/fns-barekraftsmal/?z>
- Procura+: <https://procuraplus.org/public-authorities/oslo/>
- GLCN: <https://glcn-on-sp.org/cities/oslo/>
- Rapport Global Compact: <https://unglobalcompact.org/participation/report/cop/detail/485147>
- Etisk handel Norge: <https://etiskhandel.no/medlemmenes-arsrapporter/>

Mediedekning i forbindelse med Fairtrade-uka:

Barn kan også bidra til en bedre verden - Oslo kommune - Aktuelt:

<https://aktuelt.oslo.kommune.no/barn-kan-ogsaa-bidra-til-en-bedre-verden>

Revidert Osломodell mot useriøse 1 år: Med i 80% av anskaffelsene – Anbud365

Mediedekning i forbindelse med tiltak mot korrupsjon:

Oslo kommune publiserer leverandøroversikt. Publiseringen har som mål å lette innsikten i hvilke leverandører Oslo kommune har handlet av for verdier over 100.000 norske kroner.

Åpenhet er helt sentralt for å øke tilliten til det offentlige. Publiseringen er ett ledd i kommunens pågående innsats for å bekjempe korrupsjon:

- Leverandøroversikt: Antikorrupsjon - For våre leverandører - Oslo kommune <https://aktuelt.oslo.kommune.no/oslo-kommune-motarbeider-korrupsjon-og-fremmer-apenhet-med-leverandoroversikt>

NRK: Nå kan du se alle Oslo handler med – Stor-Oslo <https://www.nrk.no/stor-oslo/na-kan-du-se-alle-oslo-handler-med-1.17239584>

Anbud365: <https://anbud365.no/regelverk/oslo-publiserer-omfattende-oversikt-over-leverandorer-de-har-kjopt-fra/#:~:text=M%C3%A5let%20med%20leverand%C3%B8roversikten%20er%20%C3%A5%20%C3%B8ke%20tilliten%20til,er%20tilgjengelig%20for%20alle%20via%20Oslo%20kommunes%20nettside.>

Mediedekning ifm avvik:

<https://www.aftenposten.no/oslo/i/AvJEpM/arbeidstilsynet-fant-flere-regelbrudd-hos-renholdsselskaper-som-vasker-paa-skoler-i-oslo>

An aerial photograph of a vast, dense coffee plantation. The trees are lush green and cover the entire landscape. Several workers are visible, scattered throughout the plantation, some appearing to be engaged in manual labor. The workers are wearing various colored clothing, including blue, red, and white. The overall scene is one of a large-scale agricultural operation.

6

Gjenoppretting der dette er påkrevd

Når en virksomhet har identifisert at den har forårsaket eller bidratt til skade på mennesker, dyr, samfunn eller miljø, håndteres skaden gjennom å sørge for eller samarbeide om gjenoppretting.

Gjenoppretting kan innebære økonomisk erstatning eller kompensasjon, en offentlig beklagelse, eller at skaden på annet vis rettes opp. Det handler også om å sørge for, eller samarbeide om, tilgang til klageordninger for arbeidere og/eller lokalsamfunn slik at de kan få sin sak hørt og håndtert. Ved inngåelse av leverandørkontrakter, hvor det viser seg at leverandøren, enten direkte eller indirekte, har bidratt til skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø, forventes det at også oppdragsgiver bidrar til gjenoppretting. Grad av bidrag til gjenoppretting fra oppdragsgiver kan i denne sammenheng variere. I mange tilfeller vil den mest aktuelle handlingen være, som et minimum, å påse at leverandør utfører sin plikt til å bidra til gjenoppretting videre i leverandørkjeden. (Kontraktsoppfølging på pkt. 2.6 i kontraktsvilkår for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden, utarbeidet av DFØ og EHN).

6.A Gjenoppretting

6.A.1 Beskriv virksomhetens strategi/policy for gjenoppretting ved negative konsekvenser for mennesker, dyr, samfunn og miljø

Økonomi- og forvaltningsetatens strategi for etisk handel og aktsomhetsvurderinger viser til kommunens forpliktelser om gjenoppretting.

Policydokumentet stadfester at kommunen skal sørge for, eller samarbeide om, gjenoppretting der det er påkrevd. Gjenoppretting kan bl.a være å kreve at leverandører etterbetaler lønn og/eller manglende overtidstidsbetaling, eller endrer kontrakter (knyttet til seriøsitetsbestemmelser i Oslomodellen).

Oslo kommunes forventninger til leverandører kommer også frem i kommunens standard krav for krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv i Oslomodellen, som er offentlig tilgjengelig på kommunens hjemmesider.

6.A.2 Beskriv eventuelle tilfeller av gjenoppretting i rapporteringsperioden

I løpet av rapporteringsåret har Oslo kommune har bidratt til gjenoppretting, blant annet i forbindelse med følgende tilfeller:

Det er utført revisjoner av seriøsitetskrav, med hovedvekt på lønns- og arbeidsvilkår, på leverandører under samkjøpsavtalen for flere håndverkertjenester, blant annet låsesmed og glassmester. Revisjonene ble utført i egen regi. Revisjonene avdekket avvik, som følges opp videre med leverandøren, blant annet endring av arbeidsavtaler, endring i rutiner for tidsregistrering, etterbetaling av lønn og manglende overtidstidsbetaling.

6.B Sikre tilgang til mekanismer for gjenoppretting (oppfølging)

6.B.1 Beskriv hva virksomheten gjør for å sikre at påvirkede arbeidere og lokalsamfunn i leverandørkjeden har tilgang til effektive mekanismer for gjenoppretting, når det er aktuelt

Oslo kommune gjennomfører tiltak for gjenoppretting, som vises til i policydokumentet, bl.a. ved å påvirke gjennom deltagelse i samarbeidsnettverk. Dette har kommunen erfaring med fra IKT-sektoren der vi, sammen med andre, påvirket underleverandører og merkevare-eiere til å etterbetale bonuser og overtidstillegg til arbeidere i leverandørkjeden.

Kommunen utforsker også nye, digitale løsninger som kan bidra til at arbeiderne og lokalsamfunn får tilgang på systemer som kan føre til gjenoppretting. Videre har vi startet samarbeid med nordiske kommuner om interessentdialog med migrantarbeidere som produserer engangshansker i Malaysia. Interessentdialog vil bidra til å få deres stemmer frem, som igjen vil kunne bidra til gjenoppretting.

Kontaktinformasjon:

Oslo kommune

Kristin Helene J. Hafseld, seniorrådgiver etisk handel

kristin.hafseld@okf.oslo.kommune.no